

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ และมีคุณค่าทางวิชาการ โดยผู้วิจัยเสนอเป็นประเด็นต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติและบทบาทของครู
  - 1.1 ความหมายของสภาพการปฏิบัติ
  - 1.2 บทบาทของครู
  - 1.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
2. จรรยาบรรณครู
  - 2.1 ความหมายของจรรยาบรรณครู
  - 2.2 ความสำคัญของจรรยาบรรณครู
  - 2.3 ประวัติจรรยาบรรณของครูไทย
  - 2.4 การสร้างจรรยาบรรณครู
  - 2.5 ประโยชน์ของจรรยาบรรณ
  - 2.6 จรรยาบรรณครูกับจรรยาบรรณวิชาชีพต่างๆ
  - 2.7 คุณลักษณะของครูไทยที่พึงประสงค์
  - 2.8 ระเบียบคุรุสภาว่าด้วย จรรยาบรรณครู พ.ศ.2548
3. จรรยาบรรณของครูในสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาสิงห์บุรี
  - 3.1 ด้านรักและเมตตาศิษย์
  - 3.2 ด้านอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและวินัยที่ถูกต้อง
  - 3.3 ด้านประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
  - 3.4 ด้านไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อ ความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม
  - 3.5 ด้านไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้าง
  - 3.6 ด้านพัฒนาตนเองทั้งในวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ
  - 3.7 ด้านรักและศรัทธา
  - 3.8 ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

3.9 ด้านประพตติตต เป็นผู้นำ ในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรม
ไทย

4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยภายในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

สภาพการปฏิบัติและบทบาทของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของสภาพการปฏิบัติ

ได้มีนักวิชาการศึกษาให้ความหมายของคำว่าสภาพไว้ ดังนี้

อัปสร สุโชติ (2544, หน้า 7) กล่าวว่า สภาพ หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานตามสภาพที่เป็นจริงของการดำเนินงาน

จิตการุณ วัชรราชชัญญ์ (2544, หน้า 7) กล่าวว่า สภาพ หมายถึง ลักษณะที่รับรู้ได้ถึงการบริหารงานการจัดและดำเนินการด้านการบริหาร โดยผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการในด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน การตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไข

ทวน เทียงเจริญ (2546, หน้า 9) กล่าวว่า สภาพ หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานที่เป็นจริงเกี่ยวกับการบริหาร

หยด คณโฑทอง (2544, หน้า 6) กล่าวว่า สภาพ หมายถึง สภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับ กระบวนการประเมินผล

คมกฤษ คัมภีรานนท์ (2546, หน้า 7) กล่าวว่า สภาพ หมายถึง สภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับการดำเนินการบริหาร

วินัย คำนูเอนก (2546, หน้า 7) กล่าวว่า สภาพ หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการบริหาร

บุญเลิศ รอดเชื้อ (2547, หน้า 7) กล่าวว่า สภาพ หมายถึง สภาพที่พบหรือที่เป็นอยู่ในการดำเนินการบริหารงาน

จากความหมายต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สภาพการปฏิบัติ หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริงหรือสภาพที่เป็นจริงของการดำเนินงานนั้นๆ ซึ่งในที่นี้คือการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ตามระเบียบคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณครู พุทธศักราช 2548

2. บทบาทของครู

ได้มีนักวิชาการศึกษากล่าวถึงบทบาทของครูไว้ ดังนี้

ซารี มณีศรี (2538, หน้า 59) ได้กล่าวถึง ผู้ทำหน้าที่นี้เทศภายในโรงเรียน คือผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสายวิชาต่างๆ และครู

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538, หน้า 72)กล่าวถึงผู้ทำหน้าที่นี้เทศภายในโรงเรียนก็คือบุคลากรที่อยู่ภายในโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าสายวิชาต่างๆ รวมไปถึงครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และประสบการณ์ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ที่โรงเรียนได้คัดเลือก หรือแต่งตั้ง เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 180) กล่าวถึง บทบาทของครูประกอบด้วย

1. จัดทำโครงการสอนให้สมบูรณ์ มีความชัดเจนทั้งจุดประสงค์เนื้อหาและการวัดผลประเมินผล

2. เตรียมการสอนในเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร
3. จัดหาและเตรียมอุปกรณ์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้
4. สอนอย่างลำดับขั้นตอนและมีการปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ
5. ทดสอบวัดผลทั้งกลางภาคปลายภาคอย่างถูกต้องตามเกณฑ์การวัดผล
6. เสียสละเวลาเพื่อการสอนเสริมทบทวนให้การเรียนของนักเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
7. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร

สมพงษ์ พละสุรย์ (2543, หน้า 57) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูมีอยู่ 2 ส่วนคือ

1. การปฏิบัติตนได้แก่การประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม ระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม และการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

2. การปฏิบัติงานได้แก่การทำงานอันเป็นหน้าที่ของผู้ที่เป็นครูซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้อง ดังนี้

- 2.1 แสวงหาและใช้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและชุมชน
- 2.2 วิเคราะห์ผู้เรียนและชุมชน
- 2.3 แสวงหาความรู้ทั่วไปและความรู้ที่เกี่ยวกับรายวิชาที่สอน
- 2.4 พยายามเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน
- 2.5 วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างหลักสูตรรายวิชาที่รับผิดชอบ
- 2.6 จัดทำแผนการสอนและพัฒนาแผนการสอน
- 2.7 แสดงความเมตตาและเอาใจใส่ต่อผู้เรียน
- 2.8 กล้าคิดกล้าแสดงออก
- 2.9 มอบหมายงานตามความถนัดและศักยภาพ
- 2.10 ร่วมคิดและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน
- 2.11 ร่วมทำกิจกรรมกับผู้เรียน
- 2.12 สร้างจินตนาการและความคิดริเริ่ม
- 2.13 จัดกิจกรรมเป็นกลุ่มและรายบุคคล
- 2.14 คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็น

- 2.15 เรียนรู้ตลอดชีวิตจากธรรมชาติและสังคมแวดล้อม
- 2.16 ประเมินค่าโดยใช้เหตุผลและยอมรับการประเมิน
- 2.17 เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
- 2.18 เรียนรู้จากการค้นคว้าด้วยตนเอง
- 2.19 เรียนรู้จากการทดลอง
- 2.20 เรียนรู้จากการดูและเรียนงานจากผู้อื่น
- 2.21 สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 2.22 บูรณาการสิ่งต่างๆ อย่างเหมาะสม
- 2.23 ชื่นชมความสำเร็จของตนและผู้อื่น
- 2.24 จัดระบบงานและประมวลผลการทำงาน
- 2.25 ประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องดีงามเป็นปกตินิสัย
- 2.26 มีความรู้และพัฒนาทักษะวิชาชีพอยู่เสมอ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 119 ตอนที่ 123 วันที่ 19 ธันวาคม 2545 มาตรา 4 กล่าวว่า ครูมีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

ยนต์ ชุ่มจิต (2544, หน้า 256) ได้กล่าวตามแนวคิดของพระราชวรมุณี เกี่ยวกับบทบาทครูตามหลักพุทธศาสนา ไว้ 2 ประการ คือ บทบาทในการเป็นสืบทายก หรือศิลปทายก หมายถึงผู้ถ่ายทอดศิลปวิทยา ได้แก่

1. เป็นผู้สั่งสอนวิชาการ หรือหลักความรู้ให้แก่ลูกศิษย์นำไปประกอบอาชีพ เป็นผู้รักษาสืบทอดศิลปวิทยา ค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มพูนให้ลึกซึ้งและกว้างขวาง
2. ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร คือเป็นเพื่อนที่ดี ได้แก่
  - 2.1 อบรมสั่งสอนมิให้ศิษย์ทำความชั่ว
  - 2.2 อบรมสั่งสอนให้ศิษย์เป็นคนดีมีคุณธรรม
  - 2.3 คอยชี้แนะศิษย์ให้ทำแต่ความดี

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 119 ตอนที่ 123 วันที่ 19 ธันวาคม 2545 กล่าวถึงบทบาทครูในหมวดต่างๆ ดังนี้

หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาครูต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ภาระงานการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มี

ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนใฝ่รู้ใฝ่เรียนและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (มาตรา 8) ให้ยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ครูต้องจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตรา 23 การจัดการศึกษานับความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้บูรณาการตามความเหมาะสม มาตรา 24 จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมสื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เน้นทักษะกระบวนการเรียนรู้การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการจัดประสบการณ์จริง สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ มาตรา 24 และมาตรา 25 ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตจัดการเรียนรู้ให้เกิดทุกเวลาทุกสถานที่ มาตรา 26 ประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ มาตรา 27 และมาตรา 28 พัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลาย เน้นความเป็นไทย และความเป็นพลเมืองดี สอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่น มาตรา 29 จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน มาตรา 30 ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครูต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวการจัดการศึกษา(หมวด 4 มาตรา 47, 48) เพื่อนำสถานศึกษาสู่ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก

หมวด 7 มาตรา 53 ครูคุณครูและบุคลากรทางการศึกษาครูต้องเร่งรัดพัฒนา และปรับปรุงตนเอง โดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์พร้อมทุกด้านตลอดจนการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู และต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด

สรุปได้ว่า ครูมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน การอบรมสั่งสอน คุณธรรมจริยธรรม การให้คำแนะนำช่วยเหลือการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย การประเมินผล การทำการวิจัย การพัฒนาตนเอง และการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลต่าง ๆ

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

กมลชนก ศรีทศา (2540, หน้า 19-24) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 21 ประการ มีดังนี้

1. ผู้บริหารต้องเป็นผู้ริเริ่มและเปิดโอกาสให้ครู อาจารย์ รวมทั้งบุคคลในโรงเรียน ได้ร่วมกันกำหนดนโยบายหรือเป้าหมายหลักของโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและนักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงปรารถนา โดยเป้าหมายหลักของ

โรงเรียนนั้นจะต้องสอดคล้องกับหลักการและจุดหมายของหลักสูตรหรือเป็นแนวทางในการมุ่งมั่นพัฒนาและปลูกฝังสิ่งดีๆ ในตัวเด็ก หรือเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะออกไปเป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไปด้วยคตินิยมหรือปรัชญาประจำโรงเรียน เช่น “รักเรียน รู้หน้าที่ คุณธรรมดี กีฬาเด่น” หรือ “ประพฤติดี มีวินัย ใฝ่หาความรู้ คู่คุณธรรม”

2. ผู้บริหารต้องมีบทบาทในฐานะนักพัฒนาโรงเรียน เพื่อเป็นการย้ำให้แน่ใจว่าเป้าหมายหลักของโรงเรียนที่ตั้งไว้จะสัมฤทธิ์ผลด้วยการรู้จักเลือกใช้กิจกรรม และวิธีการพัฒนาให้เหมาะสมกับโอกาสและสภาพการณ์

3. ผู้บริหารต้องมีบทบาทในการเป็นนักวางแผนกิจกรรมและสร้างประสบการณ์ที่จะทำให้มีโปรแกรมที่เหมาะสมในอันที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนการสอน หรือผลที่ต้องการได้รับในการจัดการศึกษา เพราะการจัดการศึกษาไม่ว่าในระดับใดก็ต้องมุ่งให้ผู้รับการศึกษาได้มีพัฒนาการทั้ง 3 ด้านคือ

3.1 พัฒนาการด้านความรู้ ความคิด

3.2 พัฒนาการด้านจิตใจ

3.3 พัฒนาการด้านทักษะทางกายภาพ

4. ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานการทำงานที่เหมาะสมและแสวงหาวิถีทางที่จะตรวจและติดตามผลงานโครงการ และกิจกรรมเหล่านั้นด้วย

5. ผู้บริหารต้องมีบทบาทในการเลือกฝึกฝน และพัฒนาครู อาจารย์ รวมทั้งบุคลากรในฐานะกลุ่มผู้ร่วมงาน และพัฒนาบุคลากรเป็นรายบุคคล อีกทั้งต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อสมาชิกใหม่ของเรียน

6. ผู้บริหารต้องมีบทบาทในการกระจายคณะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรับผิดชอบงานสอนในการจัดครูเข้าสอนด้วยวิธีการต่างๆ

7. ผู้บริหารต้องแบ่งงาน และมอบหมายงานทั้งรู้จักกระตุ้นให้เกิดการพัฒนางาน และแสวงหาครูอาจารย์ที่มีทักษะและความรู้ให้ตรงกับงานที่รับผิดชอบ

8. ผู้บริหารต้องเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรการเงินของโรงเรียน และต้องแน่ใจว่าการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรในโรงเรียนมีการใช้ทรัพยากรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

9. ผู้บริหารต้องมีบทบาทในการพัฒนา และให้ความปลอดภัยแก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนโดยการจัดทำโครงการบริการด้านสุขภาพ ซึ่งอาจเป็นการจัดบริการโครงการด้านต่างๆ ที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนเป็นผู้มีสุขภาพที่ดี ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและเป็นการป้องกันให้นักเรียนปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บและอุบัติเหตุต่างๆ

10. ผู้บริหารจะต้องวางแผนมาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมและการรักษาวินัยของนักเรียน

11. ผู้บริหารต้องแน่ใจว่า วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี ปลอดภัย แข็งแรง ทนทานและเหมาะสม

12. ผู้บริหารต้องสร้างขวัญ และบรรยากาศที่ทั้งครู อาจารย์ และนักเรียนจะสามารถทำงานด้วยกันอย่างสงบสุขและมีความสุขด้วยการให้ความเอาใจใส่ สนใจ หรือจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ดึงดูดความสนใจ เพื่อให้นักเรียนอยากอยู่ อยากเล่น

13. กระตุ้นส่งเสริมให้เกิดพัฒนา กิจกรรมเสริมหลักสูตรให้การเรียนในหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้นยังช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์กว้างขวางขึ้นด้วย เช่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัยด้านต่างๆ ศิลปะ การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน เป็นต้น

14. ผู้บริหารต้องเป็นผู้พัฒนา และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

15. ผู้บริหารต้องมีส่วนร่วมงานในพิธีที่เกี่ยวข้องและงานสาธารณะประโยชน์ของสังคมและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

16. ผู้บริหารต้องรายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ให้ข้อมูลข่าวสารด้านชื่อเสียงความสามารถของนักเรียนให้กับนักเรียน ครู อาจารย์ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้มีอำนาจหน้าที่ในท้องถิ่น ชุมชน และคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

17. ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำมีบทบาทเป็นผู้ประสานงานและนิเทศของโรงเรียนโดยสม่ำเสมอ

18. ผู้บริหารต้องทันเวลา ทันเหตุการณ์ ทันสมัย และต้องติดตามความก้าวหน้าทางวิทยาการ การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ เหตุการณ์สำคัญทั้งในและนอกประเทศ

19. ผู้บริหารควรมีเวลาปรึกษากับผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้องในเรื่องสำคัญๆ ที่ต้องตัดสินใจ และควรมีบทบาทเป็นนักจิตวิทยาโดยสามารถให้คำปรึกษาแนะนำปัญหาส่วนตัวของครูอาจารย์ในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

20. ผู้บริหารควรวางเวลาเข้าสอนนักเรียนบ้าง แต่ต้องแน่ใจว่าชั่วโมงสอนไม่ไปทำลายเวลาที่ผู้บริหารต้องเข้าไปในการรับผิดชอบงานส่วนอื่นที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพราะการสอนด้วยวิญญานครูที่แท้จริงจะทำให้ผู้บริหารเกิดความรักรักความศรัทธาในตัวนักเรียนและการจัดการเรียนการสอน

21. ผู้บริหารต้องวางระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน มุ่งมั่นให้นักเรียนเกิดความรัก ภาคภูมิใจและพึงพอใจในโรงเรียนจนเกิดเป็นความศรัทธาในตัวครูอาจารย์และผู้บริหาร

ภราดร เกตุพันธ์ (2545, หน้า 39) กล่าวถึงลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาได้ดังนี้

1. ผู้นำทางการศึกษาควรจะเป็นคนที่มีลักษณะเอาใจเขามาใส่ใจเรา ผู้นำควรจะมีความรู้สึกไวต่อความต้องการหรืออารมณ์ของสมาชิกของกลุ่มมิได้ขึงคับบัญชาใน

ฐานะที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาเท่านั้น จะต้องมองเขาในฐานะที่เป็นคนมีชีวิตจิตใจ มีความคิด มีความต้องการส่วนตัว

2. ผู้นำทางการศึกษาควรจะเป็นคนกระฉับกระเฉง ผู้นำจะต้องกระทำตนให้สมาชิกเห็นว่า เป็นผู้มีความกระตือรือร้น มีความตื่นตัวแจ่มใสรวดเร็ว

3. ผู้นำทางการศึกษา ควรจะได้รับการยอมรับจากสมาชิกว่า เป็นสมาชิกของกลุ่มในที่นี้มิได้หมายแต่เพียงว่า ผู้นำจะต้องเป็นสมาชิกธรรมดาของกลุ่มเท่านั้น แต่หมายรวมถึงพฤติกรรมของผู้นำจะต้องสอดคล้องกับเกณฑ์เฉลี่ยของกลุ่ม มีความคิดไม่ต่างหรือห่างจากความคิดของกลุ่มมากนัก

4. ผู้นำทางการศึกษาควรจะเป็นที่พึ่งของสมาชิก ครู นักเรียน คณงาน ภารโรง ต่างก็ต้องการความช่วยเหลือเมื่อเผชิญกับปัญหา ดังนั้นผู้นำจะต้องเป็นที่พึ่งของคนเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

5. ผู้นำทางการศึกษาจะเป็นผู้ที่ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำต้องเผชิญกับความตึงเครียด วิตกกังวล ก้าวร้าว ผู้นำจึงจำเป็นต้องควบคุมอารมณ์ของตนเองให้อยู่

6. ผู้นำทางการศึกษาควรจะต้องเป็นผู้มีสติปัญญา เนื่องจากในสถาบันศึกษาต่าง ๆ คณะครูเป็นผู้มีปัญหา ดังนั้นผู้นำของผู้มีปัญหาจำต้องมีปัญญาด้วย ผู้นำทางการศึกษาควรจะต้องมีความรอบรู้ทางวิชาการเป็นอย่างดี

7. ผู้นำทางการศึกษาควรจะสนใจในบทบาทการเป็นผู้นำของตนเอง ผู้นำจึงต้องรู้จักบทบาทของตนเป็นอย่างดี และจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบ ถ้าหากผู้นำทางการศึกษามีได้แสดงบทบาทของตนเองอย่างเหมาะสม ความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาก็จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก

จรรยาบรรณครู

1. ความหมายของจรรยาบรรณครู

คำว่า “จรรยาบรรณ” มีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการทั้งในรูปแบบของศีลธรรม และคุณธรรม และในรูปแบบของแนวปฏิบัติของสมาชิกในวิชาชีพนั้น ๆ ความหมายต่าง ๆ เท่าที่รวบรวมได้มีดังนี้

ประวีณ ณ นคร (2537, หน้า 3) ให้ความหมายว่า จรรยาบรรณเป็นข้อกำหนด กฎเกณฑ์ อันเป็นปทัสถานสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ยึดถือปฏิบัติ เช่น จรรยาบรรณแพทย์ จรรยาบรรณครู เป็นต้น ถ้าเป็นลักษณะเชิงพฤติกรรมที่มีอยู่ในตัวผู้ประกอบวิชาชีพ หรือที่แสดงออกมาจากตัวคนดังกล่าว นั้น เรียกว่า “จรรยา”

อมร รักษาสัตย์ (2538, หน้า 23) ได้ให้ความหมายของคำว่า จรรยาบรรณ ว่า หมายถึง คณะบุคคลร่วกลุ่มร่วมอาชีพก่อตั้งเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของผู้อยู่ใน

อาชีพนั้นๆ โดยปกติจะไม่มีอำนาจ กฎหมายบ้านเมืองมาบังคับให้สมาชิกผู้ถือจรรยาบรรณและวิชาชีพนั้นต้องปฏิบัติตาม แต่เป็นการควบคุมตนเอง

ปัทมา สิงหนุด (2540, หน้า 77) กล่าวสรุปไว้ว่า “จรรยาบรรณครู” หมายถึง ประมวลความพฤติกรรมหรือกริยาอาการที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อรักษา ส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของความเป็นครู โดยยึดหลักพฤติกรรมสำคัญตามระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ.2548 มี 9 ข้อ คือ

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า
2. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและวินัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ
4. ครูต้องไม่กระทำตนเองปฏิบัติกับความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์
5. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
6. ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ
7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์
9. ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

ยนต์ ชุ่มจิต (2541, หน้า 200) กล่าวว่า จรรยาบรรณ หมายถึง ประมวลความประพฤติหรือกริยาอาการที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อรักษา ส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของความเป็นครู

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2542, หน้า 111) กล่าวว่า จรรยาบรรณตามรูปศัพท์ ก็คือคำจรรยา มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าจริยะ หมายถึง กิริยาที่ควรปฏิบัติหรือสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ในวงการวิชาชีพต่างๆ นั้นนิยมใช้คำว่า จรรยาซึ่งแปลว่ากิริยาที่ควรปฏิบัติในหมู่คณะ ส่วนคำว่าบรรณ แปลว่า หนังสือ เมื่อสมาสคำขึ้นใหม่ จรรยาบรรณจึงหมายถึง ความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพต่างๆ กำหนดเพื่อรักษาชื่อเสียงเกียรติคุณของวิชาชีพนั้นๆ โดยบัญญัติไว้เป็นรายลักษณะอักษร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546, หน้า 212-213) ให้ความหมายว่า จรรยาบรรณ คือ ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่าง

กำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิกอันเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้

จากความหมายดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า จรรยาบรรณครู หมายถึง ประมวลความประพฤติหรือกริยาอาการที่ครูผู้สอน ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อรักษาส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และความเป็นครู โดยยึดหลักพฤติกรรมสำคัญตามระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2548

2. ความสำคัญของจรรยาบรรณครู

การเป็นครูนั้นไม่ใช่ว่าใครที่พอมีความรู้หรือทำทางน่าเชื่อถือก็จะเป็นครูได้ ครูเป็นคุณลักษณะที่ผู้ประสงค์จะดำเนินอาชีพนี้ต้องฝึกฝนศึกษาจนเชี่ยวชาญ จนเป็นที่ยอมรับขององค์การวิชาชีพในระดับหนึ่งเป็นอย่างน้อย ทั้งนี้เพราะครูเป็นทั้งฐานะของบุคคลและวิชาชีพที่สังคมคาดหวังว่าจะต้องมีบทบาท ความสำคัญ หน้าที่ ความรับผิดชอบ คุณลักษณะ บุคลิกภาพ ค่านิยม จรรยาบรรณ และคุณธรรมที่เป็นแบบอย่างได้นั่นเอง สุมณ ออมวิวัฒน์ (2535, หน้า 468-474) ได้อธิบายเกี่ยวกับความเป็นครูไทยควรเป็น ดังนี้

1. ครูคือมนุษย์

ในโลกนี้มีพลโลกอยู่ 2 ประเภทเท่านั้น ประเภทแรก คือ คน และ ประเภทที่สอง คือมนุษย์ พวกที่เป็นคนนั้น เป็นเพียงสิ่งที่มีชีวิตชนิดหนึ่ง ที่พัฒนาแต่ร่างกายและความเป็นอยู่แต่จิตใจและความรู้สึกนึกคิดหาได้พัฒนาขึ้นใหม่ แต่จะวันจะดำเนินชีวิตไปตามแรงกระตุ้นของ สัญชาตญาณ หิวก็กิน ง่วงก็นอน ใครทำให้จิตใจก็โกรธและทำร้าย เต็มไปด้วยการแก่งแย่ง แข่งดี เอาแต่ได้ ให้ไม่เป็น ชัยชนะเกิดขึ้นจากการทำลายผู้อื่น หลงติดอยู่ในภามและเกียรติยศ หัวใจจึงร้อนเร้าทรมนทรมายอยู่ตลอดเวลา คนพวกนี้ถ้ามาเป็นครู ก็จะคิดแต่เพียงว่า ทำอย่างไรถึงจะได้รับ ได้เลื่อนและได้รวย คิดถึงแต่ตัวเอง ซึ่งก็คือผู้รับจ้างสอนนั่นเอง

ต่อเมื่อคนใดก็ตามที่เริ่มรู้จักวิเคราะห์และปรับปรุงตนเองได้ฝึกฝน อบรม กาย วาจา และใจ ให้ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักของความพอดีและไม่ประมาท รู้จักเป็นผู้ให้และเป็นผู้ที่รักคนอื่นมากกว่าตนเอง ฝึกการใช้สติปัญญาความรู้ที่มีอยู่ เพื่อการสร้างสรรค์มากกว่าทำลาย เห็นคุณค่าของเพื่อนมนุษย์ คุณค่าของธรรมชาติแวดล้อม และคุณค่าของการพัฒนาตนตามทำนองคลองธรรม ชีวิตและจิตใจอยู่เหนือสัญชาตญาณ สามารถระงับอารมณ์อันป่าเถื่อนลงได้ เป็นผู้มีจิตใจสูง และมีจิตใจอิสระ เป็นมนุษย์ที่แท้จริงนั่นเอง ครูเป็นมนุษย์เท่านั้น จึงจะเป็นครูที่ดีได้

2. ครูคือกัลยาณมิตร

ความหมายของกัลยาณมิตรนั้น กว้างไกลและลึกซึ้งยิ่งกว่ามิตรแท้ เพราะนอกจากจะเป็นเพื่อนที่มีความจริงใจต่อกันและกันแล้ว กัลยาณมิตรยังเป็นผู้ชี้แนะและช่วยเหลือให้เกิดความเจริญอย่างชอบธรรม ครูที่ยืนสอนอยู่คนเดียวทุก ๆ วันเป็นเพียงผู้บอกวิชา แต่ครูที่มองตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเห็นว่านักเรียนนั้นคือมนุษย์ที่มีหัวใจ มีความรู้สึกนึก

คิด มีพ่อแม่ที่ส่งลูกมาหาครู มาอยู่กับครูที่โรงเรียน ด้วยความหวังว่าครูจะทำงานหนักและมีความรับผิดชอบที่จะจัดกระบวนการและกิจกรรมทุกอย่างให้ลูกศิษย์ของตนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีความรู้ ความสามารถ ความคิดและความดี

เมื่อนักเรียนเดินเข้ามาหาครูนั้นย่อมหวังว่าจะได้พบมนุษย์คนหนึ่งที่จะให้ความรักและมีความรู้ความคิดที่สูงและกว้างไกล ที่จะพึ่งพาได้ ที่จะช่วยให้เข้าใจเมื่อสงสัยช่วยให้เย็นเมื่อเดือดร้อน ช่วยให้เห็นความสว่างเมื่อมืดมน ช่วยให้เลือกตัดสินใจได้ด้วยตนเองเมื่อสับสน วุ่นวาย นักเรียนจะต้องมั่นใจว่า เมื่อมาหาครู จะพบกับรอยยิ้มมิใช่ด้วยหยตน้ำตา หัวใจของครู จึงเป็นหัวใจของมิตร มิตรที่เป็นกัลยา คือ งดงาม เทียงตรงเปี่ยมไปด้วยวิชาและกรุณาต่อศิษย์ ครูที่มีหัวใจเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์เท่านั้น จึงเป็นครูที่ดีเด่นที่แท้

3. ครูคือผู้นำทางปัญญาและวิญญาณ

วิญญาณ คือ ความรู้แจ้งที่หยั่งรู้อะไรผิดชอบชั่วดี อะไรคือบุญและอะไรบาป อะไรคือความจริงอะไรคือความเท็จ และอะไรคือความวิวัฒน์และความวิบัติ ผู้ที่มีวิญญาณเช่นนี้ จะต้องได้รับการฝึกหัดขัดเกลา ได้รับการสั่งสอนฝึกฝนให้รู้จักภาวะที่แท้ของธรรมชาติ หน้าที่ และกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติและประจักษ์ผลที่เกิดจากการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

นักเรียนจะมีปัญญาและวิญญาณที่ดีได้ก็ต่อเมื่อครูเป็นผู้รู้จริงและคิดชอบ แล้วสามารถเป็นผู้นำทาง ที่ถูก ที่ควร ให้เจริญรอยตาม โดยนัยนี้ครูจะเป็นแบบอย่าง เป็นแม่พิมพ์ แต่ครูจะไม่ครอบงำและบังคับให้ศิษย์เป็นทาสความคิดของครู นักเรียนเป็นมนุษย์ เป็นตัวของตัวเอง ที่อาจจะเดินตามครูได้ แต่จะต้องเดินด้วยวิธีและท่าทางของตนเอง ถ้าครูนำทางให้ถึงที่หมายอันพึงประสงค์ของหลักสูตรได้ ครูก็ได้ทำหน้าที่สมบูรณ์แล้ว ครูที่เป็นผู้นำทางปัญญาและทางวิญญาณเท่านั้น จึงเป็นครูที่ดีเด่นจริง

4. ครูคือผู้มีศาสตร์และศิลปะ

ผู้ที่เป็นครู ต้องสามารถประกาศได้ว่า วิชาครูนั้นเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง เป็นศาสตร์ที่พื้นฐานที่มหาชนมี หลักการและทฤษฎี มีวิธีการและแนวปฏิบัติ สามารถวิจัยและพัฒนาให้เกิดความรู้ใหม่ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ครูศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพและคุณธรรม เป็นศาสตร์ที่สรรค์สร้างให้ชีวิตและจิตใจของมนุษย์ให้เกิดคุณค่าต่อตนเองและส่วนรวม ครูศาสตร์ จึงมิใช่สามัญสำนึก (common sense) ไม่ใช่การเอาชีวิตของเด็กมาลองผิดลองถูกและไม่ใช่การลงทุนธุรกิจ ผู้ที่เป็นครูจึงต้องได้รับการฝึกอบรม ทั้งในวิธีที่เป็นระบบและในครรลองของประสบการณ์

การเป็นครู คือการพัฒนาคุณภาพชีวิต อะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับชีวิต จะต้องมีความดี (ประโยชน์) มีงาม (คือการประณีตละเอียดอ่อนเป็นระเบียบ) และมีความดี (คือคุณธรรม) ศิลปะของการสอน ศิลปะของการสร้างความสัมพันธ์ ศิลปะของการกลมกลืนจิตใจ และความ

ประพฤติเป็นคุณงามความดีที่ครูต้องสร้างและสั่งสมเอาไว้ตลอดชีวิตของครู ครูที่ดีนั้นจึงต้องมี ศาสตร์และศิลป์ในการสอน

5. ครูคือผู้ที่ดำรงและค้ำจุนความเป็นไทย

ประเทศชาติจะมั่นคงได้อย่างไร อิสรภาพอยู่ที่ไหน ถ้าบ้านเมือง มีรั้วรอบขอบชิด แข็งแรง แต่ภายในบ้านเมืองนั้น มีแต่ความยับเยินทางเศรษฐกิจ มีแต่ความเป็นทาสทางวัฒนธรรม มีแต่ทาสทางความคิดที่ปล่อยไม่ไป

ครูจึงเป็นกลุ่มบุคคลที่ต้องตราครุฑต่อสู้อับความเขลา ความไม่รู้และความจนตรอกทางความคิด

การรู้จักมองคนอื่น และศึกษาแนวคิดของผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่ครูไทยต้องเป็นคนมีหลัก และมีความเป็นไทย ครูไทยต้องรู้ว่า ประวัติและความเป็นมาของการสอนแบบไทยแท้ๆ นั้นเป็นอย่างไร คุณค่าอันสูงส่งของการศึกษาไทยนั้นอยู่ที่ไหน จะจัดการสอนโดยนำเอาปรัชญาของไทยเองมาใช้ได้อย่างไร ผสมผสานกับหลักของสากลอย่างไร จึงจะเกิดวิธีการอันกลมเกลียวเหมาะสมกับสภาพของเด็กไทย และชุมชนไทย

จากคำบรรยายของศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ที่ได้แสดงในการประชุมวิชาการของครูประถมศึกษาดีเด่นที่ได้ไปรับรางวัลเมื่อ พ.ศ.2539 นั้นอาจกล่าวได้ว่าการเป็นครูนั้นไม่ใช่ใครก็เป็นได้ การจะเป็นครูก็คือจะต้องเป็นมนุษย์ เป็นผู้นำทางปัญญาและวิญญาณ เป็นกัลยาณมิตร เป็นผู้มีความรู้และศิลป์ และเป็นผู้ค้ำจุนความเป็นไทย ฉะนั้นผู้ที่เข้าสู่วงการครุมีความประสงค์จะประกอบวิชาชีพครู จึงต้องมีความศรัทธาในวิชาชีพและกำหนดรูปแบบของครูที่ตนปรารถนาจะเป็น แล้วหมั่นฝึกฝนจิตใจ ความคิด สติปัญญาและความประพฤติ ปฏิบัติตนไปตามรูปแบบที่ตนกำหนดไว้ ก็ย่อมสามารถเป็นครูที่ดีได้

3. ประวัติจรรยาบรรณของครูไทย

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2544, หน้า 37) ใน พ.ศ.2488 เมื่อรัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติครูขึ้น โดยมีจุดประสงค์ต้องการให้ครูปกครองครู เพราะอาชีพครูนั้นมีลักษณะแตกต่างไปจากข้าราชการพลเรือนฝ่ายอื่นๆ ทั้งด้านภารกิจหน้าที่ ตำแหน่ง การเข้าสู่ตำแหน่ง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจรรยาบรรณของอาชีพครู ซึ่งสังคมเคร่งครัดในระเบียบ ประเพณี จรรยาบรรณการปฏิบัติงานของผู้เป็นครู ค่านิยมของสังคมไทยคาดหวังในความเป็นครูไว้สูง ไม่เหมือนข้าราชการฝ่ายอื่นๆ และตามพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 นี้เอง ได้กำหนดให้ตั้งสภาของครูขึ้น เรียกว่า “คุรุสภา” และให้ครูทุกคนเป็นสมาชิกของสภา กำหนดให้คุรุสภาทำหน้าที่แทนสมัชชาจารย์สมาคม นอกจากนั้นให้ทำหน้าที่ควบคุมดูแลจรรยาบรรณส่งเสริมสวัสดิการต่างๆ ของครู และทำหน้าที่บริหารงานบุคคลแทนคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)

คุรุสภาเป็นองค์กรครูแห่งแรกที่มีบทบาทเกี่ยวกับการส่งเสริมและควบคุมระเบียบวินัยจรรยาบรรณครู ซึ่งต่อมาใน พ.ศ.2506 โดยอาศัยอำนาจบังคับของพระราชบัญญัติครู

พุทธศักราช 2488 ครูสภาในฐานะองค์กรวิชาชีพครูนี้ จึงได้วางระเบียบเพื่อให้ครูได้ยึดแนวทางในการปฏิบัติขึ้นพร้อมกัน 2 ฉบับ คือ 1) ระเบียบครูสภาว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ.2506 และ 2) ระเบียบครูสภาว่าด้วยจรรยาบรรณตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2506 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ระเบียบครูสภาว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ.2506

1.1 ครูต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วยความบริสุทธิ์ใจ

1.2 ครูต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ ระมัดระวัง รักษาผลประโยชน์ของสถานศึกษา

1.3 ครูต้องสุภาพเรียบร้อย เชื่อฟัง และไม่แสดงความกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา

ในการปฏิบัติหน้าที่การงานห้ามมิให้กระทำการข่มผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำหรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

1.4 ครูต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่สถานศึกษา จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานไม่ได้

1.5 ครูต้องประพฤติตนอยู่ในความสุจริตและปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์ เทียงธรรม

1.6 ครูต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามมิให้ประพฤติกการใดๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติยศและชื่อเสียงของครู เช่น ประพฤติตนเป็นคนเสเพล เสพเครื่องทองของเมมาจนไม่สามารถครองสติได้ มีหนี้สินรุงรัง หมกหมุ่นในการพนัน กระทำ ความผิดอาญา ประพฤติผิดในทางประเวณีต่อบุคคลหรือคู่สมรสของผู้อื่น กระทำหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการอื่นใดอันจะทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของตน

1.7 ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใดๆ

1.8 ครูต้องถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมของสถานศึกษา

1.9 ครูต้องรักษาความสามัคคีระหว่างครูและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่การงาน

1.10 ครูต้องรักษาความลับของศิษย์ ผู้ร่วมงาน และสถานศึกษา

2. ระเบียบครูสภาว่าด้วยจรรยาบรรณตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ.2506

2.1 ครูควรมีศรัทธาในอาชีพครูและให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน

2.2 ครูควรบำเพ็ญตนให้สมกับได้ชื่อว่าเป็นครู

2.3 ครูควรใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ ความชำนาญอยู่เสมอ

2.4 ครูควรตั้งใจสั่งสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

- 2.5 ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด
- 2.6 ครูควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบในหน้าที่การงานทั้งปวง
- 2.7 ครูควรรักษาชื่อเสียงของคณะครู
- 2.8 ครูควรรู้จักมัธยัสถ์และสร้างฐานะของตน
- 2.9 ครูควรยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น
- 2.10 ครูควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

กล่าวได้ว่า ระเบียบทั้งสองนี้เป็นจรรยาบรรณในวิชาชีพครูที่กำหนดขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรก และได้ใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับครูตลอดมาเป็นเวลา 20 ปี จนกระทั่ง พ.ศ.2526 ครูสภาจึงได้ออกประกาศยกเลิกระเบียบทั้ง 2 ไป และให้ใช้ระเบียบใหม่เรียกว่า “ระเบียบครูสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ.2526” มีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบครูสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2526 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น
3. ตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้
4. รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามมิให้ประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติยศและชื่อเสียงของครู
5. ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
6. ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยมิบิดเบือนและปิดบังอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
7. ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการโดยไม่นำผลงานของผู้อื่นใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตนและไม่เบียดบังใช้แรงงานหรือนำผลงานของผู้อื่นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน
8. ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริตและปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรมไม่แสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ
9. สุภาพเรียบร้อย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ ของผู้ร่วมงานและของสถานศึกษา
10. รักษาความสามัคคีระหว่างครูและช่วยเหลือกันในหน้าที่การงาน

ระเบียบคุรุสภาดังกล่าวข้างต้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการศึกษาค้นคว้าของ คณะอนุกรรมการร่างจรรยาบรรณ ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติแต่งตั้งเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ.2523 ซึ่งสรุปจรรยาบรรณเป็น 4 หมวดดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2544, หน้า 41)

หมวดที่ 1 อุดมการณ์ของครู

1. ศรัทธาในอาชีพครู อุทิศตนเพื่อศิษย์และการศึกษา
2. ถำรงและส่งเสริมเกียรติแห่งอาชีพครู
3. บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

หมวดที่ 2 เอกลักษณ์ของครู

1. ดำรงตนอย่างเรียบง่าย ประหยัด เหมาะสมกับสภาพอาชีพครู
2. มีอารมณ์มั่นคงและสามารถควบคุมอารมณ์ได้ทั้งในเวลาและนอกเวลาสอน
3. มีสัจจะ ความจริงใจ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ครูและต่อตนเอง สามารถร่วมงานเป็นหมู่คณะได้
4. ปฏิบัติตามคำสอนในศาสนาที่ตนเคารพนับถือให้เป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์
5. เป็นคนมีกิริยาวาจาสุภาพ อ่อนโยน และแต่งกายเรียบร้อยเหมาะสมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์
6. ใฝ่หาความรู้ สืบสวน และปรับปรุงแก้ไขตนเองและงานสอนอยู่เสมอ
7. กระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียร และตั้งใจใช้กลวิธีสอนให้แก่ศิษย์เกิดความรู้จนเป็นแบบอย่างการสอนที่ดีได้
8. มีความคิดริเริ่ม และนำวิธีการใหม่ๆ มาใช้สอนศิษย์
9. รู้จักผ่อนปรนต่อปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานครูและการหาทางแก้ไขด้วย สันติวิธี
10. อดทนต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของศิษย์ และแสวงหาหนทางฝึกอบรมศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของสังคม
11. ให้เกียรติศิษย์โดยไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนาฐานะครอบครัว เพศ และวัย
12. เป็นผู้มีความกว้างและมีน้ำใจนักกีฬา รับฟังความคิดเห็นของศิษย์ และเปิดโอกาสให้ศิษย์ได้ปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ
13. เอาใจใส่ต่อการเรียน ความประพฤติ และความเป็นอยู่ของศิษย์อยู่เสมอ
14. เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของศิษย์
15. เป็นผู้เห็นศิษย์มีความสำคัญและพิจารณาคูณค่าของศิษย์แต่ละคนด้วยเหตุผล
16. เป็นผู้ที่นำเคารพรักและทำให้ศิษย์เกิดความอบอุ่นใจ
17. มีความยุติธรรมและตัดสินใจหรือลงโทษศิษย์อย่างมีเหตุผล

18. เป็นผู้ที่ควรแก่การยกย่องนับถือในเชิงภูมิปัญญาและเชาวน์ปัญญาไหวพริบ
ในด้านการอบรมสั่งสอน

19. สามารถอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย

หมวดที่ 3 การรักษาวินัยแห่งวิชาชีพครู

1. ไม่พึงเปิดเผยความลับของศิษย์อันอาจทำให้เกิดความเสียหาย หรืออับอาย
โดยไม่จำเป็น

2. ไม่อาฆาตพยาบาทศิษย์

3. เข้าสอนโดยสม่ำเสมอไม่ปิดบังอำพรางหรือบิดเบือนเนื้อหาสาระทางวิชาการ

4. ต้องสุภาพเรียบร้อย เชื่อฟังและไม่แสดงความกระด้างกระเดื่องต่อ
ผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของ
สถานศึกษา

5. ต้องถือและปฏิบัติตามธรรมเนียมที่ดีของสถานศึกษา

6. ต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ รับผิดชอบ
ผลประโยชน์ของสถานศึกษา

7. ต้องอุทิศเวลาของตนให้สถานศึกษาและไม่ละทิ้งหน้าที่การงานที่ได้รับ
มอบหมาย

8. ต้องรักษาชื่อเสียงของสถานศึกษา

9. ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังด้วยความรับผิดชอบและเสียสละ

10. ให้เกียรติแก่เพื่อนร่วมอาชีพและบุคคลทั่วไป

11. ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาหรือบุคคลทั่วไป

12. ต้องรักษาความลับของเพื่อนร่วมงานและสถานศึกษา

13. ต้องรักษาและส่งเสริมความสามัคคีของหมู่คณะ

14. ต้องไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือ
เป็นภัยต่อมนุษยชาติ

15. ต้องแสดงออกโดยเปิดเผยในกรณีที่น่าผลงานของบุคคลอื่นนำมาใช้ในผลงาน
ของตน

16. ต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าประพฤติชั่ว

17. ต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วยความบริสุทธิ์ใจ

หมวดที่ 4 บทบาทของครูต่อบุคคลและสังคม

1. ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2. ส่งเสริมกิจกรรมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

3. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันด้วยกันและระหว่างสถาบันกับชุมชน

4. สร้างและส่งเสริมความสามัคคีอันดีระหว่างครูกับผู้ปกครอง

5. ดำรงชีวิตและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชน
6. พึงรับใช้สังคมด้วยการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ
7. โอบอ้อมอารีมีน้ำใจต่อผู้อื่น

ในการปรับปรุงระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยระเบียบประเพณีของครูครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ.2526 ซึ่งมีสาระสำคัญ 10 ประการ คุรุสภาได้เผยแพร่ไปยังครูและสมาชิกคุรุสภาทั่วประเทศเพื่อถือปฏิบัติ และได้ติดตามประเมินผลและประมวลผลการปฏิบัติตนของครูตามข้อกำหนดดังกล่าว ได้พบว่า มีบางข้อที่ขาดความชัดเจนในการกำหนดพฤติกรรมที่ควรควรปฏิบัติ ทำให้ยากต่อการประเมินและการพัฒนา ประกอบกับได้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง อันมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการวิชาชีพครูเป็นอย่างมาก (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2539 : คำนำ อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2544, หน้า 45)

สำหรับจรรยาบรรณครูที่ใช้ในปัจจุบันเรียกว่า ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ.2548 สรุปจะเห็นได้ว่า จรรยาบรรณวิชาชีพครูไม่ว่าจะเป็นฉบับใดก็ตาม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะมุ่งให้ครูมีความรอบรู้เชิงวิชาการ ทำงานเพื่ออุดมการณ์โดยไม่เรียกร้องหรือรับหรือยอมรับผลประโยชน์ที่ทำงานในหน้าที่ของตนไม่สุจริตเที่ยงธรรม รวมทั้งทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์และชุมชน เรียกว่า จะต้องเป็นผู้มีศรัทธาในอาชีพของตน ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์และชุมชน ซึ่งสามารถวิเคราะห์จรรยาบรรณของวิชาชีพครูในแง่ของพันธกรณีแห่งวิชาชีพ (Code of Ethics Commitment) ออกเป็น 4 ด้านด้วยกัน (วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2533, หน้า 103-104) คือ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม 2) ด้านความรับผิดชอบต่อตัวผู้มารับบริการ 3) ด้านความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ 4) ด้านความรับผิดชอบต่อสมาชิกของวิชาชีพ โดยแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

ความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ตั้งใจฝึกสอนเด็ก เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ
2. ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด
3. ครูควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานทั้งปวง
4. ครูควรยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือและไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น
5. ครูควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์สังคม

ความรับผิดชอบต่อผู้บริการ

1. ตั้งใจสั่งสอนเด็กและปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้
2. ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริตและปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรมไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ
3. สุภาพเรียบร้อย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์

ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ

1. ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่บิดเบือนและปิดบังอำพรางไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือกีดต่อนมนุษยชาติ
2. ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการโดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตน และไม่เบียดบังใช้แรงงานหรือนำผลงานของผู้อื่นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน

ความรับผิดชอบต่อสมาชิกของวิชาชีพ

1. รักษาความลับของผู้ร่วมงานและของสถานศึกษา
2. รักษาความสามัคคีระหว่างครูและช่วยเหลือในหน้าที่การงาน
3. ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการ โดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จรรยาบรรณของครูไทย ถูกกำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมและควบคุมระเบียบวินัยของครูในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง และสังคมให้ความคาดหวังในการเป็นแบบอย่างในด้านความประพฤติ จึงมีองค์กรที่ดูแลในเรื่องการควบคุมจรรยาบรรณครู คือ คุรุสภา ซึ่งได้กำหนดระเบียบขึ้นมา 2 ฉบับ คือ ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ.2506 ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ.2506 และต่อมาปรับเปลี่ยนเป็นระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ.2548

4. การสร้างจรรยาบรรณครู

การสร้างจรรยาบรรณครูเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติมีนักการศึกษากล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

อมร รักษาสัตย์ (2531, หน้า 10-14) กล่าวว่า การสร้างจรรยาบรรณคือ ค่านิยมหรืออุดมการณ์เกี่ยวกับ ครูในอุดมคติ หรือครูที่ดี หรือ ครูในโรงเรียนทุกคน โดยใช้ข้าราชการครูในโรงเรียนช่วยกันพิจารณาลักษณะของครูในอุดมคติหรือในอุดมการณ์ แล้วประกาศเป็นคุณลักษณะของครูในอุดมคติที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเท่ากับเป็นการให้สมาชิกในสังกัดในสถานศึกษาได้ร่วมกันทำสัญญาประชาคมขึ้นเพื่อเป็นอุดมการณ์ที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนการสร้างจรรยาบรรณครู ดังนี้

1. การกำหนดจรรยาบรรณ อันได้แก่ การกำหนดจรรยาบรรณมีอะไรบ้าง ซึ่งดำเนินการโดยการประชุมสมาชิกครูหรือประชุมตัวแทนสมาชิกครู
2. การสร้างการยอมรับในจรรยาบรรณอันได้แก่ ให้สมาชิกทุกคนได้ยอมรับในจรรยาบรรณเพื่อเป็นแบบแผนที่จะต้องยึดถือปฏิบัติ การสร้างการยอมรับในจรรยาบรรณอาจทำได้โดยการประชุมชี้แจงให้ทราบ การออกเป็นระเบียบ คำสั่ง และการกล่าวคำปฏิญาณ ซึ่งอาจจะให้ได้ผลดีแล้วการกระทำ 3 ลักษณะนั้นคือ ออกเป็นระเบียบหรือคำสั่ง การแจ้งให้ทราบโดยทั่วกัน และการให้สมาชิกกล่าวคำปฏิญาณ

3. การส่งเสริมจรรยาบรรณ อันได้แก่ การที่กลุ่มอาชีพ หรือชมรม หรือหน่วยงาน จัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะที่ส่งเสริมให้สมาชิกปฏิบัติตามจรรยาบรรณ เช่น การควบคุมดูแลและประเมินจรรยาบรรณ การกำหนดให้รักษาจรรยาบรรณเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การสร้างจรรยาบรรณเป็นการกำหนดค่านิยมหรืออุดมการณ์เกี่ยวกับ ครูในอุดมคติ หรือครูที่ดี หรือ ครูในโรงเรียน โดยให้ข้าราชการครูในโรงเรียนช่วยกันพิจารณาลักษณะของครูในอุดมคติหรือในอุดมการณ์ แล้วประกาศเป็นคุณลักษณะของครูในอุดมคติที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ

5. ประโยชน์ของจรรยาบรรณ

จรรยาบรรณเป็นกฎเกณฑ์และข้อกำหนดที่กำหนดไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของบุคคล หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กร จึงมีประโยชน์ในการควบคุม ดูแล ซึ่งมีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของจรรยาบรรณ ดังนี้

สถาบันราชภัฏเลย (2541, หน้า 108-109) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของจรรยาบรรณไว้ ดังนี้

1. ช่วยควบคุมมาตรฐาน รับผิดชอบต่อคุณภาพและปริมาณที่ถูกต้องในการประกอบและการดำเนินงานของผู้ประกอบการ
2. ช่วยควบคุมจริยธรรมของผู้ประกอบการให้มีความซื่อสัตย์ สุจริตและยุติธรรม
3. ช่วยส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพ และปริมาณของผู้ผลิตที่ประกอบการจัดทำขึ้นให้อยู่ในเกณฑ์ที่ตืออยู่เสมอ
4. ส่งเสริมจริยธรรมของผู้ประกอบการและผู้ดำเนินการให้มีความเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจต่อผู้ร่วมงานและผู้รับผิดชอบ
5. ลดการเอาเปรียบ การฉ้อฉล ความเห็นแก่ตัว ตลอดจนความมั่งงายใจ แคบไม่ยอมเสียสละ
6. ช่วยเน้นให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นในภาพพจน์ที่ดีของผู้มีจริยธรรม เช่น ในเรื่องการเสียสละ การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนและการรับผิดชอบในหน้าที่การงาน
7. ช่วยทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิตามกฎหมายสำหรับผู้ดำเนินการหรือผู้ประกอบการให้เป็นไปโดยถูกต้องตามธรรมเนียมของคลองธรรม

สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครูจำเป็นต้องยึดปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูอย่างเคร่งครัด เพราะหน้าที่ของครูเกี่ยวข้องกับผูกพันกับผู้คนจำนวนมาก ต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติให้ดีขึ้น ครูจึงต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป ปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูและเป็นการยกระดับมาตรฐานในการดำเนินชีวิตของตนเอง รวมทั้งมาตรฐานวิชาชีพครูให้สูงขึ้น จะได้รับการยอมรับนับถือ การยกย่องให้เกียรติจากบุคคลทั่วไปอย่างกว้างขวาง ประชาชนทั่วไปได้รับสิ่งที่ตั้งงามจากถ่ายทอดของครู จึงเกิดความสำนึกตระหนักในหน้าที่ กระทำตนเป็นพลเมือง

ที่ดีของชาติ ปัญหาต่างๆ ในสังคมก็จะมีน้อยลง บ้านเมืองจะมีแต่ความสุขสงบร่มเย็นพัฒนาก้าวหน้าไปด้วยดี

6. จรรยาบรรณครูกับจรรยาบรรณวิชาชีพต่าง ๆ

จรรยาบรรณครูกับจรรยาบรรณวิชาชีพต่าง ๆ มีความแตกต่างกันตามคุณลักษณะของงาน ซึ่งมีข้อประพฤติปฏิบัติที่เป็นไปตามเอกลักษณ์ของวิชาชีพ มีผู้กล่าวถึงจรรยาบรรณครูกับจรรยาบรรณวิชาชีพต่าง ๆ ดังนี้

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2542, หน้า 118) สรุปผลการศึกษาเปรียบเทียบจรรยาบรรณของวิชาชีพครูกับวิชาชีพอื่นๆ อีก 7 สาขา คือ วิชาชีพแพทย์ พยาบาล ทนายความ ตุลาการ สถาปัตยกรรม วิศวกรรมและผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทบัญญัติทางวิชาชีพ และสนทนากับผู้รู้ในสาขาวิชาชีพนั้นๆ พบว่าจรรยาบรรณวิชาชีพดังกล่าวเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่แตกต่างกันจะเป็นส่วนของจรรยาบรรณที่เน้นความจำเพาะตามเอกลักษณ์ของวิชาชีพแต่ละวิชาชีพเท่านั้น ว่ามีข้อควรปฏิบัติและข้อความยกเว้นปฏิบัติอย่างไรในวิชาชีพ และได้สรุปลักษณะตรงกันหรือร่วมกันของแต่ละวิชาชีพที่ศึกษาทั้ง 7 สาขา ว่ามีลักษณะจรรยาบรรณเหมือนกันอยู่ 5 ประการ คือ

1. ความซื่อสัตย์ในการประกอบอาชีพ
2. การดำรงไว้ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพด้วยการปฏิบัติอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและถูกต้องด้วยกฎหมาย
3. ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพในแง่ของการปฏิบัติทางวิชาชีพ การปฏิบัติส่วนตนซึ่งหมายถึง การครองชีวิต และการครองงานที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นที่เชื่อถือดังวิชาชีพ พร้อมกันนั้นจะต้องเป็นผู้รู้จักที่จะพัฒนาตนเองทั้งทางด้านครองครัวและความก้าวหน้าทางวิชาการ
4. การรักษาความลับของผู้รับบริการทางวิชาชีพ
5. ไม่อวดอ้าง ไม่โฆษณาชวนเชื่อ หรือประกาศคุณสมบัติหรือความสามารถทางวิชาชีพเกินกว่าเหตุ เพื่อประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพของตน

ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้จรรยาบรรณครูฉบับเดิมของคุรุสภาเป็นหลัก อย่างไรก็ตามขณะนี้ ถ้าสถาบันวิชาชีพดังกล่าวหลายสถาบันได้ปรับปรุงจรรยาบรรณวิชาชีพใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สาระและหลักการสำคัญๆ ของจรรยาบรรณแต่ละวิชาชีพไม่แตกต่างจากความเดิม โดยจรรยาบรรณของวิชาชีพต่างๆ ในสังคมไทยปัจจุบันนั้น ทุกวิชาชีพจะเน้นถึงความดีงามที่ผู้ประกอบวิชาชีพพึงปฏิบัติเป็นคุณธรรมที่สำคัญและจำเป็นต่อการครองชีวิตของผู้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ ด้วย ข้อกำหนดจรรยาบรรณในปัจจุบันอาจจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ 1) ต้องซื่อสัตย์ รักษาความลับ ไม่ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน 2) การครองตน ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีไม่ประพฤติตนไปในทางเสื่อมเสียด้านเป็นคนดี 3) การดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานวิชาชีพ ด้วยการไม่ใช้

วิชาชีพเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ พัฒนาการให้ก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและวิชาชีพ

7. คุณลักษณะและครูไทยที่พึงประสงค์

คุณลักษณะและครูไทยที่พึงประสงค์ เป็นเครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัวของบุคคลที่เป็นครูหรือผู้ที่จะมาประกอบอาชีพครู ซึ่งมีผู้นำเสนอแนวคิดไว้หลายท่าน ดังนี้

ซีรศักดิ์ อัครบวร (2542, หน้า 46) กล่าวว่า สังคมคาดหวัง ครู คือแบบอย่างที่ดีของศิษย์ เป็นผู้สร้างสมาชิกใหม่ของสังคมให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ธรรมชาติของอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ ฉะนั้นผู้ประกอบอาชีพครูจึงต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และใฝ่พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิชาการ ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ และครูยังต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับธรรมชาติของอาชีพ การที่จะได้ชื่อว่าเป็นครูดีนั้น จึงต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะบางประการที่แตกต่างจากผู้ประกอบอาชีพอื่น การกำหนดลักษณะของครูที่ดีนั้นมีทัศนะที่หลากหลายที่กำหนดคุณลักษณะของครู

ยนต์ ชุ่มจิต (2544, หน้า 265) กล่าวว่า คุณลักษณะ คือ เครื่องหมายและสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดี หรือลักษณะประจำ ดังนั้นคุณลักษณะของครู จึงหมายถึงเครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความดีหรือลักษณะประจำตัวของบุคคลที่เป็นครู หรือผู้ที่มาประกอบวิชาชีพครู ซึ่งแนวคิดหรือทัศนะเกี่ยวกับครูที่ดีจะต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะอย่างไรนั้น มีนาททัศนะทั้งแนวคิดทางวัฒนธรรม ความเชื่อแบบไทย ทัศนะความคิดจากวงการศึกษาดวงวันออก ตลอดจนผลการศึกษาค้นคว้าและวิจัยต่างๆ โดยแนวคิดลักษณะของครูที่ดีนั้น ศึกษาได้จากทัศนะต่างๆ ดังนี้

1. นियो แปลว่า น่ารัก หมายความว่า ครูต้องเป็นผู้ที่น่ารัก เมื่อศิษย์ได้พบเห็นแล้วรู้สึกทำให้อยากเข้าไปพบหา ปรึกษาได้ถาม หรือเรื่องต่างๆ คือครูต้องทำตัวให้น่ารักและเป็นที่รักแก่ศิษย์นั่นเอง

2. ครู แปลว่า นำเคารพ หมายความว่า ครูจะต้องดูแลและปกครองศิษย์ให้ศิษย์มีความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้และรู้สึกปลอดภัย

3. กวานियो แปลว่า นำเจริญใจหรือนายกย่อง หมายถึง ครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ที่ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ครูจะต้องฝึกฝนตนให้เชี่ยวชาญในวิชาการและให้มีสมรรถภาพในการทำงานอยู่เสมอ

4. วัตตา แปลว่า รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ หมายถึง ครูต้องรู้จักพูดให้ศิษย์เข้าใจตรงเป้าหมายที่วางไว้ สอนในสิ่งที่ถูกต้องไม่บิดเบือน และครูจะต้องรู้จะสอนด้วยความสนุกสนาน เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

5. วจนักขโม แปลว่า อดทนต่อถ้อยคำ หมายถึง ครูต้องพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา การซักถาม คำเสนอแนะและคำวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างไม่ฉุนเฉียว และสามารถควบคุมอารมณ์ได้

6. คัมภีร์วิญจะ กตัง กัดดา แปลว่า แดงเรื่องล้าลึกได้ หมายถึง ครูต้องสามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่าย และช่วยให้ศิษย์เรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นด้วยการอธิบายสาระสำคัญต่างๆ ของวิชาให้ถูกต้องแม่นยำ

7. โน จัญจฺจฺจเน นโยชเย แปลว่า ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล หมายถึง ครูไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสีย ครูไม่ประพฤติสังขวัช ละเว้นอบายมุข 6 อันได้แก่ ดินสุราและของมีเมา เที้ยวกลางคืน เที้ยวดูการละเล่น ดิดการพนัน คบคนชั่ว และเกียจคร้านการทำงาน

คุณลักษณะของครูตามหลักธรรม 7 ประการ หากบังเกิดมีกับผู้ที่เป็นครูคนใดแล้วนั้น ย่อมได้ชื่อว่าเป็นครูที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมอย่างแน่นอน

คุณลักษณะของครูที่ติดตามแนวคิดในวงการการศึกษาตะวันตก เฮสซองและวีคส์ (Hessong & Weeks ซึ่งรวบรวมโดยธีรศักดิ์ อัครบวร, 2542, หน้า 49) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีไว้ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรอบรู้ (being knowledge able) คือการมีความรู้หรือความเข้าใจในวิชาการต่างๆ ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นอย่างดี มีความแม่นยำในวิชาการ

2. เป็นผู้มึอารมณ์ขัน (being humorous) คือการเป็นผู้ที่สามารถสอดแทรกความรู้สึกที่ทำให้ขำขัน หรือสนุกสนานไปกับการสอน ซึ่งจะต้องเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดค่านิยมที่ดี

3. เป็นผู้มีความยืดหยุ่นผ่อนปรน (being flexible) หมายถึง การมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนสภาพการณ์ให้เหมาะสมกับการสอนได้

4. เป็นผู้มีความตั้งใจในการทำงาน (being upbeat) หมายถึง เป็นผู้มีความรักในตัวเด็ก และยินดีในภารกิจทางการสอน จะไม่มองว่าการสอนเป็นเพียงภารกิจที่ต้องรับผิดชอบเท่านั้น แต่จะยินดีเมื่อได้สอน อุทิศเวลาให้กับการทำงานอย่างเต็มที่

5. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ (being honest) ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญมากสำหรับผู้เป็นครู ความซื่อสัตย์จริงใจ เป็นสิ่งที่ทำให้ศิษย์เกิดความเชื่อถือไว้วางใจ และมั่นใจที่จะปฏิบัติหรือกระทำตามคำสั่งสอนของครู

6. เป็นผู้มีความสามารถสร้างความชัดเจน (being clear and concise) ความสามารถในการทำให้ผู้อื่นสัมพันธ์ด้วยเข้าใจได้รวบรัดชัดเจน เป็นเรื่องของความสามารถในการสื่อสารทั้งการใช้ภาษาพูด และภาษาเขียน นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่การงานใดๆ ก็ต้องปฏิบัติด้วยความชัดเจนโปร่งใส ถูกต้องตามหลักการและระเบียบแบบแผนอันดีงาม

7. เป็นคนเปิดเผย (being open) คือเป็นคนที่ไม่ทำตัวลึกลับ เจ้าเล่ห์ หน้าไหว้หลังหลอก เต็มใจเปิดเผยให้ผู้อื่นรับรู้ รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

8. เป็นผู้มีความอดทน (being patient) หมายถึง เป็นผู้มีความเพียรพยายาม หรือขยันขันแข็ง สำหรับครูแล้ว ต้องมีข้อนี้เป็นพิเศษ เพราะนอกจากต้องอดทนในหน้าที่การสอนแล้วต้องอดทนต่อพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียน

9. เป็นแบบอย่างที่ดี (being a role model) ครูควรเป็นบุคคลที่กระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และสังคม

10. เป็นผู้สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปปฏิบัติได้ (being able to relate theory to practice) การนำเอาความรู้ไปใช้ให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องสามารถประยุกต์ทฤษฎีไปใช้ได้อย่างเหมาะสม เพราะบางครั้งสภาพจริงไม่เหมือนกับทฤษฎีที่เรียนมา

11. เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง (being self confident) คือการกล้าตัดสินใจ โดยสามารถเลือกวิถีทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา

12. เป็นผู้ที่มีความสามารถในศิลปวิทยาการหลายๆ ด้าน (being diversified) ครูที่ประสบความสำเร็จต้องมีความรู้และความสามารถในวิทยาการอื่นๆ ด้วย เพราะความรู้พิเศษ ความสามารถเฉพาะตัว จะช่วยให้ครูทำหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

13. เป็นผู้ที่แต่งกายเหมาะสมและมีสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลดี (being well groomed and having personal hygiene) ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องแต่งกายสะอาด สุขภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ และมีสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล ทั้งสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะมีผลให้การสอนของครูประสบผลสำเร็จ

ยนต์ ชุ่มจิต (2544, หน้า 272-273) กล่าวว่า คุณลักษณะของครูไทยตามทัศนะของบุคคลทั่วไป หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของครูที่ได้จากความคิดเห็นของนักการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนบุคคลอาชีพต่างๆ ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูไทย ดังนี้ มีลักษณะท่าทางดี มีความประพฤติดี มีอัธยาศัยดี มีอารมณ์ดี มีความยุติธรรม เข้ากับคนได้ทุกชนชั้น เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของศิษย์ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความสามารถในการทำงาน ความเป็นผู้นำ มีความรู้อย่างกว้างขวาง มีความสามารถในการสอน มีอนามัยดี เป็นตัวของตัวเอง มีจริยธรรมสูงเข้มแข็ง อดทน คล่องแคล่วว่องไว ยืดหยุ่นผ่อนปรน สติปัญญาดี มีวิจรรณญาณ ไม่มัวเมาในอบายมุขทั้งปวง

คุณลักษณะของครูไทยจากผลการวิจัย ได้รวบรวมผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูที่ดี โดยพิจารณาเฉพาะคุณสมบัติที่ไม่ซ้ำกันได้ดังต่อไปนี้ แต่งกายสุภาพ เรียบร้อย พุดจาสุภาพอ่อนโยน ชัดเจนและเข้าใจง่าย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีคุณวุฒิสูง รักและเมตตาต่อนักเรียน สุขุม เยือกเย็น ใจดี อารมณ์แจ่มใส ร่าเริง เข้มงวดต่อความประพฤติของนักเรียน เวลาสอนมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน มีความรู้และขยันหมั่นศึกษาหาความรู้ มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวเข้ากับสังคมได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เสียสละ ตรงต่อเวลา มีความมั่นคงในอารมณ์ มีเหตุผล รู้จักใช้เหตุผล มีความซื่อสัตย์ ความประพฤติเรียบร้อย

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับข้อบกพร่องของครูชายกับครูหญิงจะเห็นว่ามีความเหมือนใกล้เคียงกันหลายประการ ดังเช่น ความประพฤติไม่เรียบร้อย แต่งกายไม่เรียบร้อย ไม่รับผิดชอบการงาน ส่วนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทางวาจาที่ทั้งชายและหญิงได้กระทำ คือ ครูชายพูดจาไม่สุภาพ ส่วนครูหญิงนั้นชอบนินทา จู้จี้ขี้นและคุยมากเกินไป

อย่างไรก็ตามจากที่ศนะต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า ลักษณะของครูที่ดี ควรมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ มีความรู้ มีบุคลิกภาพดี และมีคุณธรรมจริยธรรม

8. ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู

ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ.2548 เป็นข้อกำหนดที่ครูใช้เป็นแนวทางปฏิบัติซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. จรรยาบรรณครู 9 ประการ

คุรุสภาได้กำหนดระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ.2548 เพื่อให้ครูใช้เป็นหลักในการประพฤติและปฏิบัติ จำนวน 9 ข้อ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2544, หน้า 5)

1.1 ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

1.2 ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและวินัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

1.3 ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

1.4 ครูต้องไม่กระทำตนเองปฏิบัติกับความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์

1.5 ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ

1.6 ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

1.7 ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู

1.8 ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

1.9 ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

2. แบบแผนปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู

สำนักงานเลขาธิการสภา (2544, หน้า 5)จรรยาบรรณครูเป็นประมวลความประพฤติหรือกิริยาอาการที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูควรประพฤติปฏิบัติเพื่อรักษาส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะความเป็นครู ซึ่งมีรายละเอียด หลักการ คำอธิบาย และพฤติกรรมสำคัญ ดังนี้

จรรยาบรรณข้อที่ 1 ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

หลักการ การแสดงออกของบุคคลในทางที่ดีเป็นผลมาจากสภาวะจิตใจที่ดีงามและความเชื่อถือที่ถูกต้องของบุคคล บุคคลมีความรักและเมตตาช่วยส่งเสริมแสดงออกด้วยความปรารถนาในอันที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อบุคคลอื่น มีความสุภาพไตร่ตรองถึงผลแล้วจึงค่อยแสดงออกอย่างจริงใจ ครูจึงต้องมีความรักและเมตตาต่อศิษย์อยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นผลให้พฤติกรรมที่ครูแสดงออกต่อศิษย์ เป็นไปในสภาพเอื้ออาทร ส่งผลดีต่อศิษย์ในทุกๆ ด้าน

คำอธิบาย ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า หมายถึง การตอบสนองต่อความต้องการ ความถนัด และความสนใจของศิษย์อย่างจริงใจ สอดคล้องกับการเคารพ การยอมรับ การเห็นอกเห็นใจ ต่อสิทธิพื้นฐานของศิษย์ จนเป็นที่ไว้วางใจของศิษย์ เชื่อถือและชื่นชมได้ รวมทั้งเป็นผลนำไปสู่การพัฒนารอบด้านอย่างเท่าเทียมกัน

พฤติกรรมสำคัญ

1. สร้างความรู้สึกเป็นมิตร เป็นที่พึ่งพาและไว้วางใจของศิษย์แต่ละคน ทุกคน ตัวอย่าง เช่น

- 1.1 ให้ความเป็นกันเองกับศิษย์
- 1.2 รับฟังปัญหาของศิษย์และให้ความช่วยเหลือแก่ศิษย์
- 1.3 ร่วมทำกิจกรรมกับศิษย์เป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม
- 1.4 สนทนาได้ถามทุกข์สุขของศิษย์

2. ตอบสนอง ข้อเสนอแนะและการกระทำของศิษย์ ในทางสร้างสรรค์ ตามสภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของศิษย์แต่ละคน ทุกคน ตัวอย่างเช่น

- 2.1 สนใจการถามและคำตอบของศิษย์ทุกคน
- 2.2 ให้โอกาสศิษย์แต่ละคนได้แสดงออกตามความสามารถตามความถนัดและความสนใจ
- 2.3 ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของศิษย์
- 2.4 รับการนัดหมายของศิษย์เกี่ยวกับการเรียนรู้ก่อนงานอื่นๆ

3. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาของศิษย์แต่ละคนและทุกคนตามความถนัด ความสนใจและศักยภาพของศิษย์ ตัวอย่าง เช่น

- 3.1 มอบหมายงานตามความถนัด

3.2 จัดกิจกรรมหลากหลายตามสภาพความแตกต่างของศิษย์ เพื่อให้แต่ละคนประสบความสำเร็จเป็นระยะๆ อยู่เสมอ

3.3 แนะนำแนวทางที่ถูกให้แก่ศิษย์

3.4 ปรึกษาหารือกับครู ผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียน เพื่อหาสาเหตุและวิธีแก้ปัญหาของศิษย์

4. แสดงผลงานที่ภูมิใจของศิษย์แต่ละคน และทุกคน ทั้งในและนอกสถานศึกษา ตัวอย่าง เช่น

4.1 ตรวจสอบผลงานของศิษย์อย่างสม่ำเสมอ

4.2 แสดงผลงานของศิษย์ในห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ

4.3 ประกาศหรือเผยแพร่ผลงานของศิษย์ที่ประสบความสำเร็จ

จรรยาบรรณข้อที่ 2 ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และวินัยที่ถูกต้องดีงาม ให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

หลักการ ครูที่ดีต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาศิษย์ให้เจริญอย่างเต็มศักยภาพ และถือว่าความรับผิดชอบของตนจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อ ศิษย์ได้แสดงออกซึ่งผลแห่งการพัฒนานั้นแล้ว ครูจึงต้องเรียนรู้เกี่ยวกับศักยภาพของศิษย์แต่ละคนและทุกคนเลือกกิจกรรมการเรียนที่หลากหลายมีความเหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการตามศักยภาพนั้นๆ ดำเนินการให้ศิษย์ได้ลงมือทำกิจกรรมการเรียนจนเกิดผลอย่างแจ่มชัด และยังกระตุ้นยั่วยุให้ศิษย์ทุกคนได้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อความเจริญงอกงามอย่างไม่มีสิ้นสุด

คำอธิบาย ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัย ที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์ อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ หมายถึง การดำเนินงานตั้งแต่กำหนดกิจกรรมการเรียนที่มุ่งผลต่อการพัฒนาให้ตัวศิษย์อย่างแท้จริง การจัดให้ศิษย์มีความรับผิดชอบ และเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ตลอดจนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้และเพิ่มพูนการเรียนรู้ภายหลังบทเรียนต่างๆ ด้วยความปรารถนาที่จะให้ศิษย์แต่ละคนได้พัฒนาตามศักยภาพตลอดไป

พฤติกรรมสำคัญ

1. อบรม สั่งสอน ฝึกฝน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศิษย์อย่างมุ่งมั่นและตั้งใจ ตัวอย่างเช่น สอนเต็มเวลาและไม่เบียดบังเวลาของศิษย์ไปหาผลประโยชน์ส่วนตน

1.1 เอาใจใส่ อบรมสั่งสอนศิษย์จนเกิดทักษะในการปฏิบัติงาน

1.2 อุทิศเวลาเพื่อพัฒนาศิษย์ตามความจำเป็นและเหมาะสม

1.3 ไม่ละทิ้งชั้นเรียนหรือขาดการสอน

2. อบรม สั่งสอน ฝึกฝน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศิษย์อย่างเต็มศักยภาพ ตัวอย่าง เช่น

- 2.1 เลือกใช้วิธีการที่หลากหลายในการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของศิษย์
- 2.2 ให้ความรู้โดยไม่ปิดบัง
- 2.3 เปิดโอกาสให้ศิษย์ได้ฝึกปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ
- 2.4 สอนเต็มความสามารถและด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- 2.5 กำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย พัฒนาขึ้น
- 2.6 ลงมือจัดและเลือกกิจกรรมที่น่าสู่ผลจริงๆ
- 2.7 ประเมินปรับปรุงให้ได้ผลจริง
- 2.8 ภูมิใจเมื่อศิษย์พัฒนาขึ้น

3. อบรม สั่งสอน ฝึกฝน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศิษย์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ตัวอย่าง เช่น

- 3.1 สั่งสอนศิษย์โดยไม่บิดเบือน หรือปิดบังอำพราง
- 3.2 อบรมสั่งสอนศิษย์โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง
- 3.3 มอบหมายงานและตรวจผลงานด้วยความยุติธรรม

จรรยาบรรณข้อที่ 3 ครูต้องประพฤติ ตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ตัวอย่าง เช่น

หลักการ การเรียนรู้ในด้านค่านิยมและจริยธรรม จำเป็นต้องมีตัวแบบที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนยึดถือและนำไปปฏิบัติตาม ครูที่ดีจึงถ่ายทอดค่านิยมและจริยธรรมด้วยการแสดงตนเป็นตัวอย่างเสมอ การแสดงตนเป็นตัวอย่างนี้ถือว่าครูเป็นผู้นำในการพัฒนาศิษย์อย่างแท้จริง

คำอธิบาย การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอ ศิษย์สามารถรับรู้ได้เอง เป็นการแสดงถึงความเป็นมาตรฐานแห่งพฤติกรรมระดับสูงตามคุณธรรมและค่านิยม มีวัฒนธรรมอันดีงาม

พฤติกรรมสำคัญ

1. ตระหนักว่า พฤติกรรมแสดงออกของครู มีผลต่อการพัฒนาของศิษย์อยู่เสมอ ตัวอย่าง เช่น

- 1.1 ระมัดระวังในการกระทำ และการพูดของตนเองอยู่เสมอ
- 1.2 ไม่โกรธง่ายหรือแสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อหน้าศิษย์
- 1.3 มองโลกในแง่ดี ฯลฯ

2. พุดจาสุภาพและสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับศิษย์ และสังคม

ตัวอย่าง เช่น

- 2.1 ไม่พูดหยาบคายหรือก้าวร้าว
- 2.2 ไม่นินทาหรือพูดจาสื่อเสียด
- 2.3 พุดชมเชยให้กำลังใจศิษย์ด้วยความจริงใจ

3. กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับคำสอนของตนและวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม ตัวอย่าง เช่น

- 3.1 ปฏิบัติตนให้สุภาพ และบุคลิกภาพดีอยู่เสมอ
- 3.2 แต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ
- 3.3 แสดงกิจกรรมทางสุภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ
- 3.4 ตรงต่อเวลา
- 3.5 แสดงออกซึ่งนิสัยที่ดีในการประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน สามัคคี มีวินัย
- 3.6 รักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม

จรรยาบรรณข้อที่ 4 ครูต้องไม่กระทำตน เป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญ ทางร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์

หลักการ การแสดงออกของครูใดๆ ก็ตามย่อมมีผลในทางบวกหรือลบ ต่อความเจริญเติบโตของศิษย์เมื่อครูเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนาทุกๆ ด้านของศิษย์จึงต้องพิจารณาเลือกแสดงแต่เฉพาะการแสดงที่มีผลทางบวก ฟังระงับและละเว้นการแสดงใดๆ ที่นำไปสู่การชะลอหรือขัดขวางความก้าวหน้าของศิษย์ทุกๆ ด้าน

คำอธิบาย การไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกายสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ หมายถึง การไม่ตอบสนองต่อศิษย์ในการลงโทษหรือให้รางวัล การกระทำอื่นใด ที่นำไปสู่การลดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และการเพิ่มพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

พฤติกรรมสำคัญ

1. ละเว้นการกระทำที่ทำให้ศิษย์ เกิดความกระทบกระเทือนต่อจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของศิษย์ ตัวอย่าง เช่น

- 1.1 ไม่นำปมด้อยของศิษย์มาล้อเลียน
- 1.2 ไม่ประจานศิษย์
- 1.3 ไม่พูดจาหรือกระทำการใดๆ ที่เป็นการซ้ำเติมปัญหาหรือบงการของศิษย์
- 1.4 ไม่นำความเครียดมาระบายต่อศิษย์ไม่ว่าจะด้วยคำพูดหรือสีหน้าท่าทาง
- 1.5 ไม่เปรียบเทียบฐานะความเป็นอยู่ของศิษย์
- 1.6 ไม่ลงโทษศิษย์เกินกว่าเหตุ

2. ละเว้นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและร่างกายของศิษย์ ตัวอย่าง เช่น

- 2.1 ไม่ทำร้ายร่างกายศิษย์
- 2.2 ไม่ลงโทษเกินกว่าระเบียบกำหนด

2.3 ไม่จัด หรือปล่อยปละละเลยให้สภาพแวดล้อมเป็นอันตรายต่อศิษย์

2.4 ไม่ใช่ศิษย์ทำงานเกินกำลังความสามารถ ฯลฯ

3. ละเว้นการกระทำที่สกัดกั้น พัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ จิตใจและสังคมของศิษย์ ตัวอย่าง เช่น

3.1 ไม่ตัดสินคำตอบถูกผิดโดยยึดคำตอบของครู

3.2 ไม่ดูตำหนิเติมศิษย์ที่เรียนช้าชั้น

3.3 ไม่ขัดขวางโอกาสให้ศิษย์ได้แสดงออกทางสร้างสรรค์

3.4 ไม่ตั้งฉายาในทางลบให้แก่ศิษย์

จรรยาบรรณข้อที่ 5 ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์ อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช่ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาผลประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ

หลักการ การใช้ตำแหน่งหน้าที่ในวิชาชีพแสวงหาประโยชน์ส่วนตนโดยมิชอบ ย่อมทำให้เกิดความลำเอียงในการปฏิบัติหน้าที่ สร้างความไม่เสมอภาคนำไปสู่ความเสื่อมศรัทธาในบุคคลและวิชาชีพนั้น ดังกล่าว ครูจึงต้องไม่แสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองอย่างมิชอบ

คำอธิบาย การไม่แสวงหาประโยชน์ อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช่ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาผลประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ หมายถึง การไม่กระทำการใดๆ ที่ได้มาซึ่งผลตอบแทนเกินสิทธิที่พึงมีได้นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบตามปกติ

พฤติกกรรมสำคัญ

1. ไม่รับหรือแสวงหาอามิสสินจ้าง หรือผลประโยชน์อันมิควรได้จากศิษย์ ตัวอย่าง เช่น

1.1 ไม่หารายได้จากการนำสินค้ามาขายให้ศิษย์

1.2 ไม่ตัดสินผลงานหรือผลการเรียนโดยมีสิ่งแลกเปลี่ยน

1.3 ไม่บังคับหรือสร้างเงื่อนไขให้ศิษย์มาเรียนพิเศษเพื่อหารายได้

2. ไม่ใช่ศิษย์เป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ให้กับตนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือความรู้สึกร่วมของสังคม ตัวอย่าง เช่น

2.1 ไม่นำผลงานของศิษย์ไปแสวงหากำไรส่วนตน

2.2 ไม่ใช่แรงงานศิษย์เพื่อประโยชน์ส่วนตน

2.3 ไม่ใช่หรือจ้างวานศิษย์ไปทำสิ่งผิดกฎหมาย

จรรยาบรรณข้อที่ 6 ครูย่อมพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

หลักการ สังคมและวิทยาการมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอภาค ดังนั้นครูในฐานะผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต

คำอธิบาย การพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ หมายถึง การใฝ่รู้ ศึกษา ค้นคว้าริเริ่มสร้างสรรค์ ความรู้ใหม่ให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมการเมืองและเทคโนโลยีสามารถพัฒนาบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์

พฤติกรรมสำคัญ

1. ใส่ใจศึกษาค้นคว้า ริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับวิชาชีพอยู่เสมอ
ตัวอย่าง เช่น

- 1.1 หาความรู้จากเอกสาร ตำรา และสื่อต่างๆ อยู่เสมอ
- 1.2 จัดทำและเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ ตามโอกาส
- 1.3 เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา หรือฟังการบรรยายหรืออภิปรายทาง

วิชาการ

2. มีความรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์กำหนดเป้าหมายแนวทางพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การอาชีพ และเทคโนโลยี ตัวอย่าง เช่น

- 2.1 นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ประกอบการเรียนการสอน
- 2.2 ติดตามข่าวสารเหตุการณ์ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอยู่เสมอ
- 2.3 วางแผนพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

3. แสดงออกทางร่างกาย กริยา วาจา อย่างสง่างาม เหมาะสมกับกาลเทศะ
ตัวอย่าง เช่น

- 3.1 รักษาสุขภาพและปรับปรุงบุคลิกภาพอยู่เสมอ
- 3.2 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 3.3 แต่งกายสะอาดเหมาะสมกับกาลเทศะและทันสมัย
- 3.4 มีความกระตือรือร้น ใฝ่ต่อความรู้สึกละเอียดของสังคม

จรรยาบรรณข้อที่ 7 ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู

หลักการ ความรักและความเชื่อมั่นในอาชีพของตน ย่อมทำให้ทำงานอย่างมีความสุขและมุ่งมั่นอันจะส่งผลให้อาชีพนั้นเจริญรุ่งเรืองและมั่นคง ดังนั้นครูย่อมรักและศรัทธาในอาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครูด้วยความเต็มใจ

คำอธิบาย ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู หมายถึง การแสดงออกด้วยความชื่นชมและเชื่อมั่นในวิชาชีพครูด้วยตระหนักว่า

อาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม ครูพึงปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และภูมิใจ รวมทั้งปกป้องเกียรติภูมิของอาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนองค์กรวิชาชีพครู

พฤติกรรมสำคัญ

1. เชื่อมั่น ชื่นชม ภูมิใจในความเป็นครูและองค์การวิชาชีพครูว่ามีความสำคัญ และจำเป็นต่อสังคม ตัวอย่าง เช่น

- 1.1 ชื่นชมในเกียรติและรางวัลที่ได้รับและรักษาไว้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย
- 1.2 ยกย่องและชมเชยเพื่อนครูที่ประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการสอน
- 1.3 เผยแพร่ผลสำเร็จของตนเองและเพื่อนครู
- 1.4 แสดงตนว่าเป็นครูอย่างภาคภูมิใจ

2. เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพครูและสนับสนุนหรือเข้าร่วมหรือเป็นผู้นำใน กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครู ตัวอย่าง เช่น

- 2.1 ปฏิบัติตามเงื่อนไข ข้อกำหนดขององค์กร
- 2.2 ร่วมกิจกรรมที่องค์กรจัดขึ้น
- 2.3 เป็นกรรมการหรือคณะทำงานขององค์กร

3. ปกป้องเกียรติภูมิของครูและองค์การวิชาชีพ ตัวอย่าง เช่น

- 3.1 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของครูและองค์การวิชาชีพครู
- 3.2 เมื่อมีผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับวงการวิชาชีพครูก็ชี้แจงทำความเข้าใจให้

ถูกต้อง

จรรยาบรรณข้อที่ 8 ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ หลักการ สมาชิกของสังคมได้พึงผนึกกำลังกันพัฒนาสังคมนั้น การเกื้อกูลสังคม รอบข้าง ในวงวิชาชีพครูผู้ประกอบอาชีพครูพึงร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยความเต็มใจ อันจะส่งผลให้เกิดพลังและศักยภาพในการพัฒนาวิชาชีพครูและพัฒนาสังคม

คำอธิบาย การช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ หมายถึง การให้ความร่วมมือแนะนำให้คำปรึกษาช่วยเหลือแก่เพื่อนครูทั้งในเรื่องส่วนตัว ครอบครัวและการทำงาน ตามโอกาสอย่างเหมาะสม รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนโดยการให้คำปรึกษาแนะนำ แนวทางวิธีปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคนในชุมชน

พฤติกรรมสำคัญ

1. ให้ความร่วมมือแนะนำปรึกษา แก่เพื่อนครูตามโอกาสและความเหมาะสม ตัวอย่าง เช่น

- 1.1 ให้การปรึกษาการจัดทำผลงานทางวิชาการ
- 1.2 ให้คำแนะนำการผลิตสื่อการเรียนการสอน

2. ให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ สิ่งของแก่เพื่อนครูตามโอกาสและความเหมาะสม ตัวอย่าง เช่น

- 2.1 ร่วมงานกุศล
  - 2.2 ช่วยทรัพย์สินเมื่อเพื่อนครูเดือดร้อน
  - 2.3 จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฯลฯ
  3. เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง วิธีการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชนตัวอย่าง เช่น
    - 3.1 แนะนำแนวทางการป้องกันและกำจัดมลพิษ
    - 3.2 ร่วมทำกิจกรรมตามประเพณีของชุมชน
- จรรยาบรรณข้อที่ 9 ครูพึงประพฤติปฏิบัติและเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
- หลักการ หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษา คือ การพัฒนาคนให้มีภูมิปัญญา และรู้จักเลือกวิธีดำเนินชีวิตที่ดีงาม ในฐานะที่ครูเป็นบุคลากรสำคัญทางการศึกษา ครูจึงควรเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
- คำอธิบาย การเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย หมายถึง การริเริ่มดำเนินกิจกรรม สนับสนุน ส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย โดยรวบรวมข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์ เลือกสรรและเผยแพร่ศิลปะ ดนตรี กีฬา การละเล่น อาหาร เครื่องแต่งกาย เพื่อใช้ในการเรียนการสอน การดำรงชีวิตตนและสังคม
- พฤติกรรมสำคัญ
1. รวบรวมข้อมูลและเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมที่เหมาะสมมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตัวอย่าง เช่น
    - 1.1 เชิญบุคคลในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร
    - 1.2 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอน
    - 1.3 นำศิษย์ไปศึกษาแหล่งวิทยาการชุมชน
  2. เป็นผู้นำในการวางแผน และดำเนินการเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม ตัวอย่าง เช่น
    - 2.1 ฝึกการละเล่นท้องถิ่นให้แก่ศิษย์
    - 2.2 จัดตั้งชมรม สนใจศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
    - 2.3 จัดทำพิพิธภัณฑ์ในสถานศึกษา
  3. สนับสนุน ส่งเสริม เผยแพร่และร่วมกิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ตัวอย่าง เช่น
    - 3.1 อนุรักษ์การใช้สินค้าพื้นเมือง
    - 3.2 จัดตั้งชมรม สนใจศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
    - 3.3 จัดทำพิพิธภัณฑ์ในสถานศึกษา

4. ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อนำผลมาใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตัวอย่าง เช่น

4.1 ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อม เด็ก ตำนาน และความเชื่อถือ

4.2 นำผลการศึกษาวิเคราะห์มาใช้ในการเรียนการสอน

จรรยาบรรณของครูในสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาสิงห์บุรี

1. ด้านรักและเมตตาศิษย์

1.1 ความหมายของด้านรักและเมตตาศิษย์

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 1-3) กล่าวว่า ครูต้องรักและเมตตา ศิษย์ หมายถึงความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์ สนองตอบความต้องการ ความถนัด และความสนใจของศิษย์ด้วยความจริงใจ หักเทียมกันโดยไม่ลำเอียง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เป็นที่ไว้วางใจของศิษย์ เชื่อถือและชื่นชมได้ เป็นผลนำไปสู่การพัฒนาทางด้านอย่างเท่าเทียมกัน

วิชัย มาจันทร์ (2544, หน้า 19) กล่าวว่า ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ หมายถึงความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์ สนองตอบความต้องการ ความถนัด และความสนใจของศิษย์ด้วยความจริงใจ หักเทียมกันโดยไม่ลำเอียง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เป็นที่ไว้วางใจของศิษย์ เชื่อถือและชื่นชมได้ เป็นผลนำไปสู่การพัฒนาทางด้านอย่างเท่าเทียมกัน

1.2 ขอบข่ายของด้านรักและเมตตาศิษย์

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 1-3) ได้กำหนดพฤติกรรมสำคัญตามจรรยาบรรณข้อที่ 1 ว่า สร้างความรู้สึกเป็นมิตร เป็นที่พึ่งพาและไว้วางใจของศิษย์ทุกคน ให้ความเป็นกันเอง รับฟังปัญหาและให้ความช่วยเหลือ ร่วมทำกิจกรรมกับศิษย์เป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ครูต้องตอบสนองข้อเสนอการกระทำของศิษย์ในทางสร้างสรรค์ ตามสภาพปัญหาความต้องการและศักยภาพของศิษย์ เช่น สนใจคำถาม คำตอบของศิษย์ทุกคน ให้โอกาสแต่ละคนได้แสดงออกตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ รวมทั้งครูต้องเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาของศิษย์ตามความถนัด และแนวทางที่ครูควรให้แก่ศิษย์ปรึกษาหารือกับผู้ปกครองของศิษย์ เพื่อหาสาเหตุของปัญหาร่วมกัน ครูต้องแสดงผลงานของศิษย์ประกาศและเผยแพร่ผลงานที่ประสบผลสำเร็จ

วิชัย มาจันทร์ (2544, หน้า 19) กล่าวถึงขอบข่ายของด้านรักและเมตตาศิษย์ไว้ดังนี้

1. สร้างความรู้สึกเป็นมิตร เป็นที่พึ่งพาและไว้วางใจของศิษย์แต่ละคน ทุกคน
2. ตอบสนองข้อเสนอแนะและการกระทำของศิษย์ในทางสร้างสรรค์ตามสภาพปัญหาความต้องการ และศักยภาพของศิษย์แต่ละคน ทุกคน
3. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาของศิษย์แต่ละคน และทุกคนตามความถนัด ความสนใจและศักยภาพของศิษย์
4. แสดงผลงานที่ภูมิใจของศิษย์แต่ละคนและทุกคนทั้งในและนอกสถานศึกษา

สรุปได้ว่า จรรยาบรรณของครูด้านรักและเมตตาศิษย์ ประกอบด้วย 1) อบรมสั่งสอนนักเรียนเต็มความสามารถ เต็มเวลา เต็มหลักสูตร 2) ตั้งใจอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้แก่ลูกศิษย์ทุกคนอย่างทัดเทียมกัน 3) มีความปรารถนาดี ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเองกับศิษย์ 4) ติดตามสอดส่องความประพฤติ และให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจแก่ศิษย์ที่มีปัญหา 5) ไม่ดูค้ำว่ากล่าว เบื่อหน่ายนักเรียนที่เรียนอ่อน ควรให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ศิษย์ 6) เป็นที่ปรึกษาให้นักเรียนใช้สื่อต่างๆ ในการเรียนรู้ และเป็นผู้นำให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน 7) ร่วมมือประสานงานกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหา และพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน 8) ยกย่องชมเชยให้รางวัล ใจแก่ศิษย์ที่เป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอ และ 9) เอาใจใส่ ดูแลแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนให้เป็นไปตามความต้องการของสังคมสร้างความรู้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. ด้านอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและวินัยที่ถูกต้อง

2.1 ความหมายของด้านอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและวินัยที่ถูกต้อง

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 4-6) อธิบายว่า ครูต้องอบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและวินัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ หมายถึง การดำเนินงานตั้งแต่กำหนดกิจกรรมการเรียนที่มุ่งผลต่อการพัฒนาในตัวศิษย์อย่างแท้จริง การจัดให้ศิษย์มีความรับผิดชอบและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ตลอดจนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้และเพิ่มพูนการเรียนรู้ภายหลังบทเรียนต่างๆ ด้วยความปรารถนาที่จะให้ศิษย์แต่ละคนได้พัฒนาศักยภาพตลอดไป

ทิพยาพล เสนาไชย (2542, หน้า 24) กำหนดคุณลักษณะของผู้ทำหน้าที่สอนว่า ต้องสอนด้วยเหตุผล สอนให้ได้ผลอย่างแท้จริง ให้เข้าใจแจ่มแจ้ง

วิชัย มาจันทร์ (2544, หน้า 20) กล่าวว่า ครูต้องอบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและวินัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ หมายถึง การดำเนินงานตั้งแต่กำหนดกิจกรรมการเรียนที่มุ่งผลต่อการพัฒนาในตัวศิษย์อย่างแท้จริง การจัดให้ศิษย์มีความรับผิดชอบและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ตลอดจนจนร่วมกัน

ประเมินผลการเรียนรู้และเพิ่มพูนการเรียนรู้ภายหลังบทเรียนต่างๆ ด้วยความปรารถนาที่จะให้ศิษย์แต่ละคนได้พัฒนาศักยภาพตลอดไป

2.2 ขอบข่ายของด้านอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและวินัยที่ถูกต้อง

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 4-6) ได้กำหนดพฤติกรรมสำคัญตามจรรยาบรรณข้อที่ 2 ว่าครูต้องสอนเต็มเวลา ไม่เบียดบังเวลาของศิษย์เพื่อทำประโยชน์ส่วนตัว อบรม เอาใจใส่ สั่งสอนจนเกิดทักษะการปฏิบัติงาน อุทิศเวลาเพื่อศิษย์ตามความจำเป็นและเหมาะสมกับสภาพของศิษย์ ให้ความรู้โดยไม่ปิดบัง สอนเต็มความสามารถ เปิดโอกาสให้ศิษย์ได้ปฏิบัติ เกิดความภาคภูมิใจเมื่อเห็นพัฒนาการของศิษย์ มอบหมายงานและตรวจผลงานอย่างยุติธรรม เท่าเทียมกัน

วิชัย มาจันทร์ (2544, หน้า 19) กล่าวถึงขอบข่ายของด้านอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและวินัยที่ถูกต้องไว้ดังนี้

1. อบรม สั่งสอน ฝึกฝนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศิษย์อย่างมุ่งมั่นและตั้งใจ
2. อบรม สั่งสอน ฝึกฝนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศิษย์อย่างเต็มศักยภาพ
3. อบรม สั่งสอน ฝึกฝนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศิษย์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

สรุปได้ว่า จรรยาบรรณของครูด้านอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและวินัยที่ถูกต้อง ประกอบด้วย 1) เตรียมตัว วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ ในเนื้อหาที่จะสอนศิษย์อย่างเต็มความสามารถ 3) สอน แนะนำ เนื้อหาความรู้ด้วยความรักและเมตตา 4) แนะนำแหล่งความรู้ที่ส่งเสริมในเนื้อหาวิชาให้ลูกศิษย์สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 5) อบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กับเนื้อหา ทุกครั้ง 6) ปรับและพัฒนาวิธีการสอนให้ทันสมัย ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยสอน 7) ให้คำปรึกษาด้านวิชาการแก่นักเรียนด้วยความจริงใจส่งเสริมให้ศิษย์คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา 8) ใช้การสื่อการสอน และมีรูปแบบในการถ่ายทอดความรู้อย่างหลากหลาย เพื่อให้ศิษย์เรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ 9) ปลูกฝัง ฝึกฝน ให้นักเรียนมีจริยธรรมที่ดีงาม มีวาจาสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมต่อมตนต่อครูบาอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้อง 10) ไม่ปฏิบัติสิ่งที่ไม่เหมาะสมต่อหน้านักเรียน เช่น ดื่มสุรา มั่วสุม อบายมุข พุดจาไม่สุภาพ ฯลฯ 11) สนใจ และเอาใจใส่ในพฤติกรรมของศิษย์ ไม่ปล่อยศิษย์ให้ปฏิบัติและประพฤติดังโดยไม่ว่ากล่าวตักเตือน 12) ปลูกฝังนักเรียนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมตลอดเวลา และ 13) วิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักเรียน และหาสาเหตุและแก้ไขข้อบกพร่องนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ด้านประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

3.1 ความหมายของด้านประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 7-8) อธิบายว่า ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ หมายถึง แสดงออกอย่างสม่ำเสมอ ศิษย์สามารถรับรู้ได้เอง แสดงถึงความเป็นมาตรฐานแห่งพฤติกกรรมระดับสูงตามคุณธรรมและค่านิยม

จันทร์ ชุ่มเมืองปักษ์ (2538, หน้า 131) กล่าวว่า ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ บุคลิกภาพต้องน่าดู ศรัทธา ต้องระมัดระวังกริยา วาจา ยึดแบบแผน สมณะ มีจริยาวัตรตรงงาม โดยครูต้องลด ละ เลิก อบายมุข ถือปฏิบัติตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ

3.2 ขอบข่ายของด้านประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 7-8) กล่าวว่า ครูต้องตระหนักว่า พฤติกรรมการแสดงออกของครูมีผลต่อการพัฒนาของศิษย์เสมอ ดังนั้น ครูต้องระมัดระวังในการกระทำและคำพูดของตนเอง ไม่โกรธง่ายหรือแสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อหน้าศิษย์ มองโลกในแง่ดี ไม่พูดคำหยาบ ไม่นินทาว่าร้ายผู้อื่น พูดชมเชยและให้กำลังใจศิษย์ด้วยความจริงใจ ปฏิบัติตนให้มีสุขภาพ บุคลิกภาพที่ดี แต่งกายสะอาด สุภาพ เรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ แสดงกริยามารยาทสุภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ ตรงต่อเวลา ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน สามัคคี มีวินัย รักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม

วิชัย มาจันทร์ (2544, หน้า 21) กล่าวถึงขอบข่ายของด้านประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีว่า ครูต้องตระหนักว่า พฤติกรรมแสดงออกของครูมีผลต่อการพัฒนา พฤติกรรมของศิษย์อยู่เสมอ พูดจาสุภาพและสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับศิษย์และสังคม กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับคำสอนของตนและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม

สรุปได้ว่า จรรยาบรรณของครูด้านประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ประกอบด้วย 1) แต่งกายสะอาด สุภาพ เรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ 2) มีจิตใจร่าเริง แจ่มใส เบิกบาน ยิ้มแย้ม เยือกเย็น และมีอารมณ์ขันเป็นนิจ 3) มีความเสียสละ เวลา ทรัพย์สินของแก่ศิษย์และส่วนรวม 4) มีความรับผิดชอบในการสอนและการปฏิบัติงาน เช่น เข้าสอนตรงเวลา มาโรงเรียนแต่เช้า 5) มีขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เช่น มีการวางแผน ปฏิบัติงาน และประเมินผลปฏิบัติงานเพื่อแก้ไข 6) ใช้วาจาไม่สุภาพ มีเหตุผล และความหนักแน่น นุ่มนวล 7) เอาใจใส่ต่องานในหน้าที่ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อศิษย์และทางราชการ 8) ไม่ดื่มสุรา สูบบุหรี่ มั่วสุม อบายมุข เล่นการพนัน มีเรื่องทะเลาะวิวาทกับเพื่อนครูหรือชุมชน 9) ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มีหนี้สินรุงรัง และ 10) มีความเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น

4. ด้านไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อ ความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม

4.1 ความหมายของด้านไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อ ความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 9-10) อธิบายว่า ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ หมายถึง การตอบสนองต่อศิษย์ด้วยการลงโทษ หรือให้รางวัล หรือกระทำอื่นใดที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา พฤติกรรมครูมีผลทางบวกหรือลบของพฤติกรรมของศิษย์ รับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนาของศิษย์ทุกด้าน ต้องละเว้นการกระทำใดๆ ที่กระทบต่อจิตใจศิษย์ ไม่นำปมด้อยของศิษย์มาล้อเลียน ไม่ประจานศิษย์ ไม่เติมปัญหาและนำข้อบกพร่องของศิษย์มาฉีกหา ไม่ลงโทษเกินกว่าเหตุ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรละเว้นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของศิษย์ ไม่ทำร้ายหรือไม่ทำงานเกินกำลัง ไม่จัดหรือปล่อยสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายแก่ศิษย์

4.2 ขอบข่ายของด้านไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อ ความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม

วิชัย มาจันทร์ (2544, หน้า 21) กล่าวถึงขอบข่ายของด้านไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อ ความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมไว้ดังนี้

1. ละเว้นการกระทำที่ทำให้ศิษย์เกิดความกระทบกระเทือนต่อจิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมของศิษย์
2. ละเว้นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและร่างกายของศิษย์
3. ละเว้นการกระทำที่สกัดกั้นพัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ จิตใจและสังคมของศิษย์

สรุปได้ว่า จรรยาบรรณของครูด้านไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อ ความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ประกอบด้วย 1) เปิดโอกาสให้ลูกศิษย์แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและสร้างสรรค์ 2) ให้ความร่วมมือ ประสานกับผู้ปกครองและชุมชน แก้ปัญหาและพัฒนาศิษย์ 3) ให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มีประสบการณ์ตรงที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและชุมชน 4) ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อเสริมสร้างความรู้ 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเล่นกีฬานันทนาการ เพื่อเสริมสร้างความเจริญทางด้านร่างกาย อารมณ์และความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนนักเรียน 6) เป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่ศิษย์ เมื่อศิษย์มีปัญหาขอคำแนะนำ หรือมาปรึกษา 7) ฝึกให้นักเรียนมีการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันเพื่อให้รู้จักปรับพฤติกรรมให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้ 8) ส่งเสริมสนับสนุนให้ศิษย์เจริญก้าวหน้าเมื่อมีโอกาส 9) วิเคราะห์จุดอ่อน สาเหตุการเกิดปัญหา เพื่อพัฒนานักเรียนได้ตรงตามความเป็นจริง และ 10)

ส่งเสริมความสามารถของศิษย์ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลตามศักยภาพด้วยความจริงใจ

5. ด้านไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้าง

5.1 ความหมายของด้านไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้าง

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 11-12) อธิบายว่า ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากศิษย์อันเป็นอามิสสินจ้างในการปฏิบัติงานปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใดๆ ที่เป็นการหาผลประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ หมายถึง การไม่กระทำการใดๆ ที่ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่พึงมีพึงได้นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบตามปกติ อย่างไม่สุจริต

5.2 ขอบข่ายของด้านไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้าง

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 11-12) พடுத்தกรรมสำคัญที่คุรุสภาระบุไว้ตามจรรยาบรรณข้อที่ 5 คือ ไม่รับหรือแสวงหาอามิสสินจ้างหรือผลประโยชน์อันมิควรจากศิษย์ เช่น ไม่ขายสินค้าแก่ศิษย์ ไม่ตัดสินผลการเรียนโดยมีสิ่งแลกเปลี่ยน หรือสร้างเงื่อนไขพิเศษเพื่อให้ศิษย์มาเรียนพิเศษเพื่อหารายได้ ต้องไม่ใช้ศิษย์ในการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ไม่นำผลงานแสวงหาผลประโยชน์ ไม่ใช้ศิษย์ทำผลกฎหมายบ้านเมือง

วิชัย มาจันทร์ (2544, หน้า 22) กล่าวถึงขอบข่ายของด้านไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างไว้ดังนี้

1. ไม่รับหรือแสวงหาอามิสสินจ้างหรือผลประโยชน์อันมิควรจากศิษย์
2. ไม่ใช้ศิษย์เป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ให้กับตนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือความรู้สึกของสังคม

สรุปได้ว่า จรรยาบรรณของครูด้านไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างประกอบด้วย 1) ถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์อย่างเต็มใจโดยไม่ปิดบัง และส่งเสริมให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ 2) สอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่อ่อนและสอนเสริมความรู้กับนักเรียน 3) ส่งคืนผลงานหรือชิ้นงานที่นักเรียนปฏิบัติเมื่อตรวจพิจารณาผลงานแล้ว 4) ไม่ใช้นักเรียนเป็นช่องทางในการประกอบธุรกิจ เช่น บังคับให้เรียนพิเศษ ให้ขายสินค้า นำสื่ออุปกรณ์มาขายให้ศิษย์โดยหวังกำไรสูง 5) ไม่ใช้อำนาจบังคับ ชูเชิญเมื่อศิษย์ไม่สามารถสนอง ตอบความต้องการทางวิชาการ หรืองานอื่นใดในหน้าที่ 6) บริจาคสิ่งของที่เป็นประโยชน์ หรือทุนการศึกษาแก่ศิษย์ 7) ไม่ใช้แรงงานนักเรียน เพื่อผลประโยชน์ตนเอง 8) ไม่แนะนำนักเรียนให้กระทำผิดกฎหมาย เช่น ขายสารเสพติด 9) ไม่ตัดสินผลการเรียนของนักเรียนโดยมีสิ่งแลกเปลี่ยน และ 10) ไม่นำผลงานของนักเรียนไปหาผลประโยชน์ หากทำไร

6. ด้านพัฒนาตนเองทั้งในวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

6.1 ความหมายของด้านพัฒนาตนเองทั้งในวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 13-14) กล่าวว่า ครูต้องพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ หมายถึง การใฝ่รู้คือการศึกษาค้นคว้า ริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน

6.2 ขอบข่ายของด้านพัฒนาตนเองทั้งในวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 13-14) กำหนดว่า พฤติกรรมที่สอดคล้องตามจรรยาบรรณข้อที่ 6 ว่าครูต้องเอาใจใส่ ศึกษาค้นคว้า ริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่อยู่เสมอ เข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ ศึกษาเอกสาร ตำรา และสื่อต่างๆ อยู่เสมอ นอกจากนี้ แสดงออกทางกาย กิริยาสง่างาม เหมาะสมกับกาลเทศะ หมั่นรักษาสุขภาพ ปรับปรุงบุคลิกภาพอยู่เสมอ แต่งกายสะอาด เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความกระตือรือร้น เป็นต้น

วิชัย มาจันทร์ (2544, หน้า 23) กล่าวถึงขอบข่ายของด้านพัฒนาตนเองทั้งในวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอไว้ดังนี้

1. ใส่ใจศึกษาค้นคว้า ริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับวิชาชีพอยู่เสมอ
2. มีความรอบรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมายแนวทางการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การอาชีพและเทคโนโลยี

3. แสดงออกทางร่างกาย กิริยา วาจา อย่างสง่างามเหมาะสมกับกาลเทศะ

สรุปได้ว่า จรรยาบรรณของครูด้านพัฒนาตนเองทั้งในวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอประกอบด้วย

- 1) ศึกษา ค้นคว้า ฝึกฝนความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางานในหน้าที่
- 2) สนใจศึกษาเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อสนับสนุนงานในหน้าที่และช่วยเหลือผู้อื่นได้
- 3) มีความรู้ความสามารถ แม่นยำในเนื้อหาที่สอน และศึกษาเพิ่มเติมความรู้ความสามารถอยู่เสมอ
- 4) มีความสุภาพไม้อวดว่ามีความรู้ความสามารถเหนือผู้อื่น
- 5) มีความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม
- 6) มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ของตนและร่วมกับผู้อื่น
- 7) สนใจ ติดตามข่าวสาร จากสื่อต่างๆ อย่างทันเหตุการณ์
- 8) ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และ
- 9) มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก

7. ด้านรักและศรัทธา

7.1 ความหมายของด้านรักและศรัทธา

คังกร รักชูชื่น (2540, หน้า 1) อธิบายเพิ่มเติมถึงความผูกพันในองค์การ เป็นการแสดงออกที่มากกว่าความจงรักภักดีที่เกิดขึ้นตามปกติ เพราะเป็นความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น และผลักดันให้บุคคลอุทิศตนเองเพื่อสร้างสรรค์ให้องค์การอยู่ในสภาพที่ดีขึ้น

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 15-16) อธิบายว่า คุรุย่อมรักและศรัทธาในอาชีพครู หมายถึง การแสดงออกด้วยความชื่นชมและเชื่อมั่นในอาชีพครู ด้วยตระหนักว่า อาชีพครูมีเกียรติ มีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม ครูพึงปฏิบัติด้วยความเต็มใจ และภูมิใจ รวมทั้งปกป้องเกียรติภูมิของอาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนอาชีพครู จรรยาครู ครูต้องมีอุดมการณ์ ศรัทธาในอาชีพ ชำรงและส่งเสริมเกียรติภูมิ

7.2 ขอบข่ายของด้านรักและศรัทธา

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 15-16) ได้กำหนดพฤติกรรมสำคัญตามจรรยาบรรณข้อที่ 7 ว่า ครูต้องเชื่อมั่น ชื่นชม ภูมิใจในความเป็นครูและองค์กรวิชาชีพครูว่ามีความสำคัญ จำเป็นต่อสังคม ครูจึงต้องชื่นชมในเกียรติ รางวัลที่ได้รับและรักษาไว้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ยกย่องชมเชยเพื่อนครูที่ประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการสอนเผยแพร่ความสำเร็จของตนเอง เพื่อนครู แสดงตนว่าเป็นครูอย่างภาคภูมิใจ ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อกำหนดขององค์กร ร่วมกิจกรรมที่องค์กรจัดขึ้น เป็นกรรมการหรือคณะทำงานขององค์กรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของครูและองค์กรวิชาชีพครู ตลอดจนชี้แจงทำความเข้าใจต่อการเข้าใจผิดในวงการวิชาชีพครู

วิชัย มาจันทร์ (2544, หน้า 24) กล่าวถึงขอบข่ายของด้านรักและศรัทธาไว้ดังนี้

1. เชื่อมั่น ชื่นชม ภูมิใจในความเป็นครูและองค์กรวิชาชีพครูว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม
2. เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพครู และสนับสนุนหรือเข้าร่วมหรือเป็นผู้นำในกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครู
3. ปกป้องเกียรติภูมิของครูและองค์กรวิชาชีพ

สรุปได้ว่า จรรยาบรรณของครูด้านรักและศรัทธาประกอบด้วย 1) มีความรัก ภูมิใจ ศรัทธาในอาชีพครู ปฏิบัติตนเป็น “ครูมืออาชีพ” 2) ร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับครู ในการปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและศิษย์ 3) มีความเคารพความสามารถของบุคคลในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามและเป็นปูนียบุคคล 4) มีความอดทน อดกลั้นในการปฏิบัติหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ เต็มใจ ไม่ทุจริตในหน้าที่ 5) ไม่พุดจาตถูก ดูหมิ่นวิชาชีพครูและบุคคลผู้ประกอบอาชีพครู 6) พัฒนาตนเองในวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้าทางวิชาการ 7) รักษาชื่อเสียงของตนเองและของส่วนรวม 8) ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลงานที่ดีเด่นต่อชุมชน

9) รักษาความลับของศิษย์และเพื่อนร่วมงาน และ 10) ให้การสนับสนุนองค์การวิชาชีพ เช่น การเลือกตั้งองค์การครู ในระดับต่างๆ

8. ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

8.1 ความหมายของด้านช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 17-18) อธิบายว่า การช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ หมายถึง การให้ความร่วมมือ แนะนำ ปรีกษา ช่วยเหลือ แก่เพื่อนครูทั้งเรื่องส่วนตัว ครอบครัว และการงานตามโอกาสอย่างเหมาะสมรวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน โดยการให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางวิธีปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคนในชุมชน

8.2 ขอบข่ายของด้านช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 17-18) ได้กำหนดพฤติกรรมที่สำคัญของครูตามจรรยาบรรณข้อที่ 8 ว่า ครูต้องให้ความร่วมมือ แนะนำ ปรีกษาแก่ครูตามโอกาสและความเหมาะสม เช่น ให้คำปรึกษาในเรื่องการจัดทำผลงานทางวิชาการ สื่อการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล ครูต้องให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์สิ่งของ แก่เพื่อนครูตามโอกาสและความเหมาะสม เช่น ร่วมงานการกุศล ช่วยเหลือทุนทรัพย์ครูที่ประสบเหตุการณ์พิเศษ ครูต้องเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

วิชัย มาจันทร์ (2544, หน้า 24) กล่าวถึงขอบข่ายของด้านช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ให้ความร่วมมือ แนะนำ ปรีกษาแก่เพื่อนครูตามโอกาสและความเหมาะสม
2. ให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ สิ่งของแก่เพื่อนครูตามโอกาสและความเหมาะสม
3. เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง วิธีการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานเพื่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

สรุปได้ว่า จรรยาบรรณของด้านช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) ให้ความร่วมมือสนับสนุนการทำงานของเพื่อนครูและองค์การอย่างเต็มกำลังความสามารถ 2) ให้ความร่วมมือแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติต่อส่วนรวม ชุมชนอย่างเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ 3) ให้กำลังใจ ช่วยเหลือเพื่อนครู เมื่อเพื่อนครูมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติราชการและเรื่องส่วนตัว 4) มีความจริงใจ เข้าใจปัญหาพร้อมกัน และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและชุมชน 5) รับรู้และให้ความช่วยเหลือเพื่อนครูที่เดือดร้อน 6) สนใจและให้ความร่วมมือกับเพื่อนครูเมื่อมีกิจกรรมในหน่วยงานหรือชุมชน 7) มีความรัก ความสามัคคีต่อเพื่อนครู 8) ต้อนรับผู้ปกครองหรือชุมชน ด้วยกิจกรรมารยาทที่ดี 9)

ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตยแก่ชุมชน และ 10) รักษาความยุติธรรม ความถูกต้อง และกล้าหาญที่จะส่งเสริม เพื่อสังคมส่วนรวมให้ดำรงอยู่อย่างสันติ

9. ด้านประพัตติคน เป็นผู้นำ ในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย

9.1 ความหมายของด้านประพัตติคน เป็นผู้นำ ในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 19-20) อธิบายว่า การเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย หมายถึง การริเริ่มดำเนินกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยโดยรวบรวมข้อมูลศึกษา วิเคราะห์ เลือกสรรและเผยแพร่ศิลปะ ดนตรี กีฬา การละเล่น อาหาร เครื่องแต่งกาย เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการดำรงชีวิตตนและสังคม

9.2 ขอบข่ายของด้านประพัตติคน เป็นผู้นำ ในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2542, หน้า 19-20) ได้กำหนดพฤติกรรมครูตามจรรยาบรรณข้อที่ 9 ว่า ครูต้องรวบรวมเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่เหมาะสมมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การเชิญบุคคลในท้องถิ่นเป็นวิทยากร การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน เป็นต้น นอกจากนี้ ครูต้องเป็นผู้นำในการวางแผนเพื่ออนุรักษ์พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม เช่น ฝึกการละเล่นท้องถิ่นแก่ศิษย์ จัดตั้งชมรมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดทำพิพิธภัณฑ์ในสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุน ส่งเสริม เผยแพร่และร่วมกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น รณรงค์การใช้สินค้าพื้นเมือง เผยแพร่การแสดงศิลปะพื้นบ้าน ร่วมงานประเพณีท้องถิ่น และครูยังมีบทบาทหน้าที่วิเคราะห์ วิจัย ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อนำผลการวิจัย มาจัดกระบวนการเรียนการสอน เช่น ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน ตำนาน ความเชื่อ เป็นต้น

วิชัย มาจันทร์ (2544, หน้า 24) กล่าวถึงขอบข่ายของด้านประพัตติคน เป็นผู้นำ ในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทยไว้ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลและเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่เหมาะสมมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม
3. สนับสนุนส่งเสริม เผยแพร่และร่วมกิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อนำผลมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า จรรยาบรรณของด้านประพฤตินั้น เป็นผู้นำ ในการอนุรักษ์และ พัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วย 1) มีความรู้ความเข้าใจ สนใจเกี่ยวกับการ อนุรักษ์พัฒนาภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ส่งเสริม ยกย่อง ผู้มีความสามารถในด้าน อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในชุมชน 3) ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่เกียรติคุณ ให้ศิษย์ทราบถึง วัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองอย่างภาคภูมิใจ 4) ให้ความร่วมมือในการส่งเสริม อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ส่งเสริม สนับสนุนให้ศิษย์มีความรู้ ฝึก ปฏิบัติ เผยแพร่เกียรติคุณ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) เป็นผู้นำในการ จัดกิจกรรมอนุรักษ์ และพัฒนา ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย 7) เป็นผู้สามารถสืบทอด ปลูกฝัง แนวคิดแนวปฏิบัติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยแก่ศิษย์และผู้สนใจ 8) ปฏิบัติได้ถูกต้องตา ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทย และ 9) หวังเห็นให้ความร่วมมืออนุรักษ์ ประเพณีในท้องถิ่น ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

กมลทรรศน์ แซ่เฮง (2542, หน้า 93) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของครู ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อ ทราบระดับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ ศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตัวแปร วิทยุฉิม และ ประสบการณ์การดำรงตำแหน่ง 3) เพื่อทราบข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติตาม จรรยาบรรณครูของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด นครศรีธรรมราช ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2540 จำนวน 180 คน กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง 125 คน ตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน และสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) จำแนกตามวิทยุฉิมและประสบการณ์การดำรงตำแหน่ง แล้วสุ่ม อย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่ง ออกเป็น 3 ตอน 1) การปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม สามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยส่วนรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีวิทยุฉิมต่างกัน ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูโดยส่วนรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน 3) ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีประสบการณ์การดำรง

ตำแหน่งต่างกัน การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและ วิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ การเมืองและสังคมอยู่เสมอ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และองค์ประกอบครูพึงปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน องค์ประกอบอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

พิทยาพล เสนาไชย (2542, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณครูตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด สกลนคร พบว่า ฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณครูโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติ มากที่สุด 6 ด้าน และมีการปฏิบัติในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อ ความเจริญ ด้านความประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านอบรมสั่งสอนศิษย์ เมื่อพิจารณา ตามขนาดโรงเรียนพบว่า ฝ่ายบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณครูโดยส่วนรวมเป็นรายด้าน 6 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3 ด้านที่เหลืออยู่ใน ระดับมาก คือ ด้านรักและเมตตาศิษย์ ด้านอบรมสั่งสอนศิษย์และด้านประพฤติปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดี และฝ่ายบริหารโรงเรียนขนาดกลาง มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณครูโดยส่วนรวมและเป็นรายด้าน 7 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และ 2 ด้านอยู่ใน ระดับมาก คือ ด้านอบรมสั่งสอนศิษย์และด้านประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ฝ่ายบริหาร โรงเรียนขนาดใหญ่มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครู โดยส่วนรวมเป็นรายด้าน 8 ด้านอยู่ในระดับมาก และ 1 ด้านที่เหลืออยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านพัฒนาตนเอง และฝ่าย บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครู โดยส่วนรวมเป็นรายด้าน 9 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยฝ่าย บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีทัศนะดังกล่าวมากกว่าฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาด ใหญ่ ยกเว้นในด้านรักและเมตตาศิษย์ และด้านรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ที่ฝ่ายบริหาร โรงเรียนขนาดกลาง มีทัศนะมากกว่าฝ่ายบริหารโรงเรียนขนาดใหญ่

อาคม สุขสม (2542, บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการศึกษาการปฏิบัติพฤติกรรมเชิง จริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุ รราษฎร์ธานี 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามวัยวุฒิ ประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียน ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รักษาการใน ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุ

ราษฎรธานี จำนวน 572 คน ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในปีการศึกษา 2541 กำหนดกลุ่มตัวอย่างได้ 232 คน ตามตารางอัตราส่วนของเครจซี่และมอร์แกน แล้วสุ่มตามระดับชั้นตามตัวแปรวิทยุฒิ ประสพการณ์ และขนาดของโรงเรียน และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ได้แก่ วิทยุฒิ ประสพการณ์ในการบริหาร และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 41 ข้อ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีวิทยุฒิต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ และความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความรับผิดชอบต่อสมาชิกวิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่มีความแตกต่างกัน 3) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีประสพการณ์ในการบริหารต่างกัน มีการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและความรับผิดชอบต่อสมาชิกวิชาชีพ ไม่มีความแตกต่างกัน 4) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและความรับผิดชอบต่อสมาชิกวิชาชีพ ไม่มีความแตกต่างกัน

พรสมบัติ ศาสตร์นอก (2543, หน้า 83-92) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่าการประเมินผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู กิจกรรมที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติ คือ 1) แสวงหาความรู้อยู่เสมอ 2) ตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนในชั้นเรียน เพื่อเสริมความรู้และเสริมหลักสูตร 3) แก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนาผู้เรียนให้สูงขึ้น 4) ปรับปรุงแผนการสอนได้สอดคล้องกับข้อจำกัดของบทเรียน ครู สถานศึกษา 5) ใช้สื่อได้เหมาะสมและผู้เรียนได้มีส่วนร่วม 6) จัดกิจกรรมโดยยึด

กระบวนการและสร้างนิสัยเป็นหลัก 7) ใช้สื่อได้เหมาะสมและผู้เรียนได้มีส่วนร่วม 8) ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีสม่ำเสมอให้การแนะนำโดยการสอดแทรกในการสอน 9) มุ่งมั่นร่วมมือพัฒนางานจนบรรลุเป้าหมาย 10) อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานกับชุมชน และ 11) รวบรวมข้อมูลที่เป็นในการสอน

ธนวัฒน์ ไควินท์ (2544, หน้า 98) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์วินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า พฤติกรรมการณ์วินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครูเรียงตามลำดับการประพฤติ คือ การประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ดี การประพฤติดตามระเบียบทางราชการมุ่งมั่นในการทำประโยชน์กับสังคม และการปฏิบัติการสอนที่มีคุณภาพ

วัชรพร ปุริมาตร (2544, หน้า 65) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม เจตคติต่อวิชาชีพครู และลักษณะทางพระพุทธศาสนาของบุคคลมีผลทำให้พฤติกรรมตามจรรยาบรรณแตกต่างกัน

วิชัย มาจันทร์ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของครูผู้สอน ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู โดยภาพรวม และเป็นรายด้าน 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ และพบว่า ผู้บริหารเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณของครูผู้สอนมากกว่า ผู้บริหารเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ .05 จำนวน 3 ด้านคือ ด้านครูพึงปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ด้านครูต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติและไม่ใช้ศิษย์ในการกระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์แก่ตนโดยมิชอบ และด้านครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ และทั้ง 2 เพศ มีความคิดเห็นอีก 6 ด้านที่เหลือ ไม่แตกต่างกัน

จักรินทร์ ปัจฉิมมะ (2545, หน้า 87) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า 1) การปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูในด้านครูต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาผลประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู พบว่า ครูที่อายุต่างกันและอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูผู้บริหารสถานศึกษาและ

ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของข้าราชการครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมบัติ บุตรเพชร (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู พ.ศ.2539 ของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 9 ด้าน อยู่ในระดับมาก และพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู พ.ศ.2539 ของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และขนาดโรงเรียน ขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู พ.ศ.2539 ของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ไรอันส์และคนอื่นๆ (Ryans & et al.,1970, p.82) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะของครู พบว่า ครูที่ดีมีลักษณะ 3 ประการ คือ ให้ความอบอุ่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านทัศนคติ พบว่า ครูที่ดีจะต้องสนใจในความคิดเห็นของนักเรียน สนใจความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยในชั้นเรียน สนใจความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้อื่น ด้านทัศนคติต่อการศึกษา ครูที่ดีถือเอานักเรียนเป็นศูนย์กลางด้านความสามารถทางภาษา ครูที่ดีนั้น ควรเข้าใจภาษาพูดและภาษาได้อย่างดี ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ครูที่ดีต้องมีอารมณ์มั่นคงสม่ำเสมอ และปรับตัวได้ดี

เปอร์โก (Perko, 1985, abstract) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจต่องานของครูในเขตเทศบาลพอร์ตแลนด์ : การตรวจสอบวิจัยที่แตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับทฤษฎีของเฮร์ซเบิร์ก และ ลอร์ติ (Herzberg & Lortie) พบว่า

1. ครูในเขตเทศบาลพอร์ตแลนด์มีความพึงพอใจอย่างมากต่องานอาชีพครู
2. แรงจูงใจภายในก่อให้เกิดความพอใจในงานมากกว่าความไม่พอใจ และผลก่อให้เกิดความมั่นใจในทฤษฎีของเฮร์ซเบิร์ก ซึ่งสรุปถึงปัจจัยก่อให้เกิดความพึงพอใจ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ครูกับนักเรียน ครูกับครู การประสบความสำเร็จ งานสอนและโอกาสในการช่วยเหลือผู้อื่น ส่วนปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ ได้แก่ เงินเดือนเวลาในการเตรียมการสอนสัมพันธ์กับกิจกรรมของหลักสูตรนโยบายและการฝึกปฏิบัติ ผลการวิจัยในเรื่องการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนก่อให้เกิดความพึงพอใจในงานของครูเป็นเรื่องที่คล้อยตามทฤษฎีของลอร์ติ

3. อายุ เพศ และระดับชั้น มีส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจในงาน ครูที่สูงอายุมีแนวโน้มที่จะพึงพอใจมากกว่าครูที่มีอายุน้อย ครูสตรีมีความพึงพอใจมากกว่าครูชาย ครูระดับประถมศึกษามีความพึงพอใจมากกว่าครูระดับมัธยมศึกษา

แฮคแมน (Hackman, 1987, abstract) พบว่าครูที่เป็นที่ปรารถนาของทุกคนต้องมีความรับผิดชอบ วางแผนและปฏิบัติตามแผนได้ดี เป็นการเพิ่มศักยภาพคนและงานไปในตัว สนใจเรื่องการทำหนดเวลาในการทำงานเป็นลักษณะเด่น ถือเป็นจรรยาบรรณสำคัญของครู เพื่อให้บรรลุผลงานตามที่วางไว้ และยังสนใจการแบ่งขนาดองค์กรการ เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมด้วย ซึ่งจะเห็นว่า ขณะนี้มีการขยายโรงเรียนออกเป็นขนาดเล็ก ระดับอำเภอและตำบล และยังทดลองขยายการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี อำเภอละ 1 ตำบลอีกด้วย

ไวท์ (White, 1989, p.2537 - A) ได้ศึกษาพื้นฐานและคุณลักษณะของครูที่มีความมุ่งมั่นในการสอนในสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาจากครูใหญ่ จำนวนร้อยละ 43 ของครูใหญ่ จากร้อยละ 69 ของโรงเรียนที่ร่วมโครงการและศึกษาจากครู จำนวน ร้อยละ 44 ของครูจากร้อยละ 100 ของครูที่ร่วมโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับมาตรฐานและคุณลักษณะครูผู้สอน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คุณลักษณะที่เป็นมาตรฐานของครูมี 5 ลักษณะ คือ มีความมั่นใจสูง มีความรู้ดี มีประสบการณ์มีทักษะในการทำงาน มีทัศนคติที่ดี และมีความยินดีในอาชีพทางการสอนการศึกษา

จากข้อคิดเห็นของนักวิชาการหลายๆ ท่าน ตลอดจนเอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณครู พบว่า ตำแหน่งหน้าที่ เพศ ประสบการณ์ วิทยุฒิ มีผลต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของครู และลักษณะของครูที่ดีต้องประกอบด้วยมีความเลื่อมใสในการปกครองของประเทศ ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงาน ศรัทธาในวิชาชีพครู ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและประเพณีอันดีงาม ซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติตนดี รู้จักสามัคคี และมีมนุษยสัมพันธ์ จึงเป็นแนวทางสำคัญในการศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับจรรยาบรรณของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ตามกรอบจรรยาบรรณครูของคุรุสภา พ.ศ.2548 ทั้ง 9 ข้อ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ต่อไป